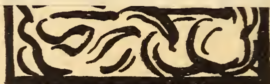
Ludvig Holberg

Den ellevte Juni

MAX·LEViG

Den ellevte Juni.

Komedie i fem Akter

af

Ludvig Holberg.

Kjøbenhavn.

Trykt og faaes tilkjøbs hos C. C. Løser,

Store Kjøbmagergade Nr. 26.

Personerne.

Studenstrup, en jydsk Forpagtersøn.
Skyldenborg, hans Debitor.
Henrik, Skyldenborgs Tjener.
Jacob, en Vært.
Lucretia.
Niels Christensen.
Tre Proprietarier.
To Fremmede.
En tredie Fremmed.
En Kjøbmand.
En Jøde.
En anden Kjøbmand.
Jens Trækholdt.
En Pige.
To Vidner
To Bestikkelsesmænd.
Knud, Prokurator.
En Dreng.
En anden Dreng.
En Karl.
En Vægter.
Anden Vægter.

Scenen er i Kjøbenhavn.

Den ellevte Juni.

Første Akt.

Første Scene.

Trende Proprietarier (komme ind, den ene efter den anden, smækkende med deres Pidske).

Første Proprietarius. Jo I skal mare have Tak, Hr. Visiteer! at I ogsaa ikke vilde føle i mine Buxelommer. Det er jo nogle egne Karle, de omgaaes med Mennesker ligesom med Fæ; var jeg kommen til Byen for at gifte mig, skulde jeg aldrig ville fortryde paa saadant, men kunde tænke at de tog feil og saae mig an for et Dyr med Horn. See der kommer mine Reisekammerater.

Anden Proprietarius. Hillemænd! hvor blev jeg overstænket af en forbandet Karosse, som kjørte forbi; man skulde tænke her boede en Hob rige Folk i denne By; thi gaaer du paa Gaden, saa kan du ei komme frem for Heste, Vogne og spraglede Lakeier; kommer du paa Børsen, saa er der lige eens; men skal du have dine Rentepenge, saa hedder det: Monsieur! Han maa have Taalmodighed, her har aldrig været saadan Trang, som dette Aar; saa raaber og fløiter man efter Lakeier og Løbere, at de skal springe hen til den og den at hente Penge. Lakeierne lader som de gaaer slige Ærender, men bliver staaende i Kjøkkenet (saaledes ere de afrettede) og kommer siden ind med saadan Besked: Imorgen eller iovermorgen kan Herren faae saa mange Penge som Han lyster; Vexelereren lod ellers formelde sin Respekt til Herren og Fruen. I gamle Dage hedte de bedste Kjøbmænd kun Hans Jensen, Per Persen, og Konen Anne Pers eller Else Christensens; men da fik man rigtig sine Rentepenge den tolvte eller trettende Juni; men siden de ere blevne Herskab, er kommen til at age, har faaet Tilnavne med et Von foran, og en Hob Kaalorme eller randede Lakeier i Hælene efter sig, og Punge bag i Peruqven, saa er den fire og tyvende Juni god Betaling; ja vil det saa tage til, saa bliver inden ti Aar den fire og tyvende Juli god Betaling, siden den fire og tyvende August, og omsider komme vi til at reise tomhændet tilbage og regne det for god Betaling at de lover at fornoie os næstkommende ellevte Juni igjen. Var her saa mange Penge som her ere Punge til, saa var denne By rigere end Amsterdam eller London; men det er Ulykken, de hænger bag i Nakken og ere ganske tomme.

Første Proprietarius. Det er mare sandt I siger, Broerlil! disse Folk ere ligesom Snee-Moes, de synes at være noget, men naar man ret examinerer dem, bliver de til sletintet.

Tredie Proprietarius. Jeg har nu været tre Gange i Rad paa Børsen, i Forhaabning at faae Penge; men jeg fik ei andet end revne Strømper af Kaarder og Lysesped, som man stak mig i Benene med; jeg kommer derfor til at tage Støvle paa en anden Gang, ihvor-

vel det lader noget ilde i Juni Maaned. Jeg har mare isinde at gjøre et Forslag, nemlig at bringe de mange unyttige Kaarder til Mynten og slaae dem til Penneknive; det er mare ingen Vors længere, men et Assemblix eller Fegteskole; Kjøbmænd udi England eller Holland skulde føre sig saadan op og komme med Kaarder ved Siden paa Børsen; jo! jo! J kjender vel Adrian van Enckhuysen, som kommer selv hvert Aar og afhenter Stude hos mig, han er en Mand paa nogle Tønder Guld og gaaer dog ei anderledes klæd end en gemeen Skipper.

Første Proprietarius. Apropos, Broerlil! har J gjort god Marked iaar med Stude?

Anden Proprietarius. Gud bedre os for Marked vi gjør, bitte Faer, Fanden er i Hollænderen nu til at vrage Stude, han bliver alt klogere og klogere; jeg troer virkelig den Adrian van Enckhuysen er en af de lærdeste Studhentere i Holland; thi ingen Ambassadeur kan bruge større Intriguer ved en Fredstraktat end han bruger ved at slutte en Studekontrakt. Naar han kommer til min Gaard for at kjøbe Stude, lader han kuns, som han vil reise hen til et andet Sted og kommer kuns for at besøge mig paa Veien; naar jeg spør ham: Sullen vii niet koepslagen mit malkander, myn Heer Adrian! saa svarer han: icken weet dat niet, dat is geen Kans langer hier to vaeren, myn Heer Proprietaris, dat is geen Stuyver meer op die Ossenhandel to verdienen; saa at jeg maa først have et Par Kruse Randers Øl i Livet paa ham førend jeg kan faae ham til at yttre sig; et Aar pudsede jeg ham dog brav, thi jeg kom Brændeviin i Øllet: da blev han mild som en Tævekat og sagde: het sall op een Daeler of tien niet aenkommen, Vader! Men forgangen Aar pudsede han mig mare igjen; thi han viste mig et falskt Brev, som fra Niels Forpagter, der skulde have tilbudet ham Stude for meget godt Kjøb, hvorfor jeg hastede at slutte Kontrakt med ham; og soer han da paa sin Hollændersalighed, at han gav mig meer end han skulde give en anden; men jeg troer ham ei saa let paa hans Ed en anden Gang; thi jeg har hørt sige af Provstens Søn, som har reist udenlands, at der ere visse Folk i Holland, som svær og giver sig Fandenivold paa, at der er ingen Djævel til.

Anden Scene.

Hr. Skyldenborg med gallonerede Klæder. Henrik i smukt Libert. Tre Proprietarier.

Skyldenborg. Serviteur, Messieurs! det gjør mig ondt, at J ere lykkelig arriverede her til Byen; de bedste Tidender jeg kan faae at høre, det er, at Folk drukner ved ellevte Juni Tider paa Veien imellem Kallundborg og Aars.

Første Proprietarius. Saa? det er kristeligt taelt! Men om Forladelse, at vi skjemter noget igjen. Monsieur maa vist ikke være for akkurat i at betale sin Gjæld, efterdi han er saa bange for den ellevte Juni.

De Andre (leer deraf). Ha, ha, ha, kom igjen og biid Skeer itu.

Skyldenborg. Det er sandt nok, som I siger; jeg veed aldrig hvorledes jeg skal rede mig ud fra den ellevte Juni.

Anden Proprietarius. Det er slemt nok, Monsieur kan da vel ikke sove roligt om Natten ved disse Tider.

Skyldenborg. Jo min Tro kan jeg saa; thi jeg har intet at gruble paa, jeg har besluttet intet at betale, saasom jeg har intet; men jeg veed ikke hvorledes mine Kreditorer kan sove, som er i Bekymring for Betaling. Hvorledes er ellers Kjøbet paa Stude nu i Jylland? men à propos vi taler om Stude — er det vist, at Henning Nielsen er ventende hid iaar? I kjender vel ham?

Første Proprietarius. Jo, vi gjør nok, det er en rig Forpagter, som ei boer langt fra os; han kommer ikke selv iaar, men skikker sin ældste Søn Niels Studenstrup til Kjøbenhavn, et ungt Menneske, men ligesaa gau som Faeren; han samler grulig Penge, saa jeg troer det vil blive den anden Midas.

Skyldenborg. Jeg troer det og; thi de siger, at han har allerede Ørene; men mon den Storm, vi havde igaar, ikke skulde have gjort nogen Skade paa Fartoierne fra Aars?

Anden Proprietarius. Nei man hører ikke gjerne nogen Skade paa de Farvande.

Skyldenborg. Det er just Ulykken det; men hvorfor reiser I heller ikke lige tilvands omkring Skaven igjennem Kattegat, saa sparede I en Hob Penge derved.

Proprietarius. Det er sandt; men vi kunde forulykkes paa Veien.

Skyldenborg. Hvad vil det sige? I skal jo dog engang døe.

Proprietarius. Nei, det er ikke vor Leilighed at drukne paa Vandet; Monsieur kan bedre gjøre slige Reiser end vi, thi han har ingen Fare derfor.

Skyldenborg. Hvi saa?

Proprietarius. Jo man siger efter Ordsproget: den drukner ei, som hænges skal. (De andre lee igjen.)

Skyldenborg. Men, Messieurs! et Skjemt og et andet Alvor — er det vist, at Niels Studenstrup er saa hastig ventende?

Proprietarius. Ja, jeg troer at han kommer enten idag eller imorgen.

Skyldenborg. Men er han saa gau, som I siger?

Proprietarius. Ja vist; ellers havde hans Faer ikke skikket ham alene hid, sær saasom han aldrig har været i Kjøbenhavn tilforn.

Skyldenborg. Jeg vil rekommendere Dem et godt Logement, Messieurs!

Proprietarius. Nei, Han skal have Tak, min Herre! vi har vort gamle Qvarteer udi Viinkanden, hvor vi gier to Skilling for Natten.

Skyldenborg. Fy, er det for rige Folk at logere for to Skilling om Dagen?

Proprietarius. Just derfor har vi noget til Bedste, Falille! Ellers naar vi regner en heel Maaned, som vi ligger i Byen, beløber dog Logementet sig henved en Daler alene. Adios. (De tre Proprietarier gaae)

Tredie Scene.

Skyldenborg. Henrik.

Skyldenborg. Det var nogle Fandens Karle disse: jeg troer ikke de fortære saa meget i et heelt Aar, som jeg i een Dag; jeg havde hjertelig Lyst til at trække nogle af disse op.

Henrik. Ja, da maa Herren bære sig anderledes ad, ikke blotte sin Pengemangel og ikke firere dem saaledes. Men der kommer to andre, de see ud, som de ere komne til Byen idag.

Fjerde Scene.

De Forrige. To Fremmede.

Skyldenborg. Serviteur, Messieurs! velkommen til Kjøbenhavn.

Fremmede. Tak, Mussiør!

Skyldenborg. Jeg seer I er godt ærligt Folk, som man baade bør elske og agte; men I er maaskee ikke kjendt her paa Stedet.

Fremmede. Ja mare er vi saa, Falille! der er ingen af de store Gader, vi jo kjender, saasom: Hallands-Aas, Vestergade Kalleboerne, Kjøbmagergade, Studengaarden ꝛc., jeg vilde for min Part vove mig til at gaae fra de tre Hjorter lige til Toldboden mutter alene.

Skyldenborg. Nei, det er ikke saadan Slags Kundskab, som jeg mener, jeg vilde sige, I har maaskee ingen Patroner her paa Stedet eller Adresse til fornemme Huse.

Fremmede. Nei, det er sandt, det har vi ikke.

Skyldenborg. Da skal jeg min Tro gjøre Dem bekjendt, om Dem saa behager; thi min største Fornøielse er at tjene fremmede Folk; jeg bær isærdeleshed en stor Kjærlighed til den jydske Nation; thi jeg kan svære paa, at det første jeg havde den Ære at see Dem, pikkede mit Hjerte i mit Liv, saa bevæget blev jeg deraf; kom an, Messieurs, forlad Jer paa mig, som en honnet homme, jeg vil inden otte Dage gjøre Dem bekjendt paa meer end tredive fornemme Steder, saa at I skal kunne sige, at I har været i Kjøbenhavn.

Fremmede. Vi takke skyldigst, velbaarne Herre! for Hans Bevaagenhed, men vi har gjerne en Hob andet at bestille, naar vi saa kommer til Byen.

Skyldenborg. Der har vi det; I Jydske er pardi meget honnet; men, avec votre permission, I veed ikke at leve; synes Jer vel, at det er Umagen værd at reise saa lang Vei, alene for at sætte nogle lumpne Penge ud og at gjøre Jer kjendt med nogle Kjøbmænd, og derimod forsømme at gjøre Jer bekjendt med fornemme Folk, som

baade I og jeres Børn kan nyde Promotion af i Fremtiden; hvad gjelder, I gaaer ikke paa de danske Komedier? Nei! I ere ganske intet curieux; forresten gode ærlige Folk. Hør, Messieurs! jeg tænker paa noget for at gjøre jeres Forretninger mindre besværlige og for at hindre jer hver Dag at løbe paa Børsen; kom an, vil I sætte en halv Snees Tusind Daler ned hos mig, saa skal jeg svare jer otte Rigsdaler pro cento deraf; ikke fordi jeg har Penge fornøden; thi jeg kan vise jer Vexler og Obligationer, som jeg har paa tresindstyve Tusind Rigsdaler; men alene for at tjene Dem; er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo vist.

Fremmede. Ja, naar min Herre vil sætte os tilstrækkeligt Pant, skal Han gjerne faae Penge hos os.

Skyldenborg. Ha, ha! det er mafoi den første Gang nogen har begjeret Pant og Forsikkring af mig! Gerhard von Skyldenborg skulde ikke troes paa sine Ord! ha, ha, Gerhard von Skyldenborgs Parole skulde ikke være saa kraftig som den stærkeste Obligation! ha, ha! jeg pardonerer Dem, Messieurs, efterdi De ikke kjender Gerhard von Skyldenborg. Ha, ha, Gerhard von Skyldenborg skulde sætte Pant! spørg kun min Tjener. Henrik! har vel nogen begjert Pant af mig?

Henrik. Aldrig saa længe jeg har tjent Herren.

Fremmede. Men Herren taer det dog ikke unaadigt op, at vi begjerer Forsikkring, saasom vi ikke har den Ære at kjende Ham.

Skyldenborg. Ei tete bleu! I kan jo vel see paa mine Klæder og Equipage, at jeg er en honnet homme og vederhæftig.

Fremmede. Det tvivle vi aldeles intet om, min Herre! men for Sikkerheds Skyld kan det ei skade at have Pant.

Skyldenborg. Han skal faae Pant, Han skal faae min Haand og Segl paa stemplet Papir.

Fremmede. Det kalder man ikke Pant hos os.

Skyldenborg. Tro mig paa min Ære.

Fremmede. Hjertelig gjerne, naar der er Pant hos.

Skyldenborg. Paa min Cavaliersk Parole.

Fremmede. Som jeg siger, Monsieur!

Skyldenborg. Jeg pardonnerer Monsieur, efterdi Han ikke kjender mig, thi kjendte Han mig, saa betroede Han mig sin hele Velfærd; jeg er pardi den honnetteste Kavaleer i hele Staden, er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jeg kan forsikkre Monsieur, at Han uden Fare kan sætte Penge ned hos min Herre, og at min Herre vil blive Ham dem skyldig, som en honnet homme.

Skyldenborg. Hør, Monsieur! efterdi I er saa vantro, vil I da betroe mig fem Tusind Rigsdaler? thi, sandt at sige, jeg har Kommission at lægge ud tyve Tusind Rigsdaler for en god Ven imorgen, men der er ei saa mange Penge i Kassen, hvilket aldrig har hændt mig. Henrik! hvor mange Penge er der i Kassen?

Henrik. Der er kuns femten Tusind Rigsdaler.

Fremmede. Min Herre, saa faa og saa mange Penge i Kassen, som Han vil, men jeg kan intet laane Ham uden Forsikkring.

Skyldenborg. Ei! tete bleue! dersom en anden havde begegnet mig saa, skulde Han ei have gjort det omsonst.

Henrik. Ei, det er ikke Pinen værd at ivre sig, jeg troer nok, at Herren faaer iaften, naar Vexeleren kommer hjem, saa mange Penge Han forlanger.

Skyldenborg. Men, Henrik! du veed jo, at jeg skal gjøre Forskuddet idag; vil Monsieur da ikke laane mig fem Hundrede Rigsdaler? jeg skammer mig mafoi ved at have saadan en ringe Sum i min Mund; er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo vist.

Fremmede. Min Herre, jeg laaner ikke en Skilling. Adieu!

(Begge de Fremmede gaae)

Femte Scene.

Skyldenborg. Henrik. En anden Fremmed.

Henrik. Nei! Pengene sidder forbandet fast hos de Karle; men der seer jeg en anden stige af Vognen; vi maae forsøge hvad der er ved ham at gjøre.

Skyldenborg. Serviteur tres humble, Monsieur, velkommen her til Byen, har Han ikke fornummet om en Person ved Navn Niels Studenstrup er paa Veien hid?

Den Fremmede. Jo, min Herre, vi vare sammen i Roeskilde Kro, hvor han en Times Tid blev opholdt, ellers havde han været her ligesaa snart som jeg.

Skyldenborg. Hillemænd, er det muligt?

Den Fremmede. Maaskee det er min Herres Kreditor, saa gjør det mig ondt, at jeg bragte Ham først de Tidender.

Skyldenborg. Ha, ha, ha, Kreditor! nei tvertimod, jeg skal have sex Tusind Rigsdaler af ham, er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo vist.

Den Fremmede Saa? da er han Karl for at betale, om det var tyve Tusinde; thi det Folk samler Penge som Skjæl ved Aager og ubillig Rente; Sønnen træder ei alene i sin Faders Fodspor, men bliver værre end han.

Skyldenborg. Kjender Monsieur ham.

Den Fremmede. Ja vist.

Skyldenborg. Vil da Monsieur ikke gjøre mig en Tjeneste? Jeg skulde i en Hast give sex Tusind Rigsdaler ud; jeg vil give Monsieur Assignation paa Monsieur Studenstrup, hvis Han vil tælle mig saa mange Penge; det kommer ham paa eet ud; er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo vist.

Den Fremmede. Nei mare gjør a intet, Falille!

Skyldenborg. Ligesom Ham behager; jeg meente kuns ved

saadant Forslag at gjøre ham saavelsom Jer en Tjeneste dermed. Men hør, Monsieur, jeg seer Ham an for en smuk ung Person, Han kommer her til en By, som er meget forførisk, og gjør sig en Gloire af at trække Fremmede op; giv Jer aldrig udi Spil med nogen, som J ikke kjender, besynderlig i Tærningspil; jeg har seet mange Fremmede komme fra deres Velfærd derover; Monsieur, see denne Blessure, jeg har i min Haand, den fik jeg forgangen ellevte Juni for en Fremmeds Skyld, som jeg tog i Forsvar imod en Spiller, som ved falske Tærninger vandt en stor Sum Penge af ham; er det ikke sandt, Henrik!

Henrik. Jo vist.

Den Fremmede. Min Herre gjorde da et kristeligt Stykke, gid Byen var fuld af saadanne ærlige Mænd.

Skyldenborg. Jeg er selv en Elsker af Spil, men jeg vil vide hvad Tærninger jeg skal spille med; jeg bærer derfor mine egne Tærninger hos mig, som Mandens Navn staaer paa, der har gjort dem, hvilken er den ærligste Beendreier her i Byen; er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo vist.

Skyldenborg. See her, Monsieur! dette Mærke, paa Kanten skal man kjende Jesper Beendreiers Tærninger, dem kan Han frit spille med; jeg vil og rekommendere Monsieur dette Huus her næst ved naar Han vil divertere sig iblandt; der kan Han gaae sikker, thi der boer godt ærligt Folk, som har gode Varer. Skal vi gaae derind en Times Tid sammen og fordrive Tiden med Kort eller Tærninger? jeg taber gjerne i Spil, men jeg er snart mere fornøiet naar jeg taber end naar jeg vinder, thi hvorvel jeg spiller kuns for Tidsfordriv, ikke for at vinde Penge, saa synes jeg dog, at det er en Samvittighed at vinde fra Fremmede, hvorfor, naar jeg seer dem fortryde derpaa, gier jeg dem gjerne Pengene tilbage; er det ikke sandt, Henrik?

Henrik. Jo min Tro er det saa.

Skyldenborg. Skal vi gaae lidt derind og spille for Tidsfordriv en Cinque et Neuf?

Den Fremmede. Nei, min Herre! jeg spiller aldrig.

Skyldenborg. Lad os da gaae ind og drikke et Glas Viin sammen.

Den Fremmede. Nei, jeg drikker ingen Viin.

Skyldenborg. Det vil ikke sige, vi vil læse Aviserne.

Den Fremmede. Jeg er ei heller for Aviser. Jeg rekommenderer mig. Adieu!

Skyldenborg. Saa gaa da, din Slyngel!

Sjette Scene.

Skyldenborg. Henrik.

Skyldenborg. Henrik!

Henrik. Herre!

Skyldenborg. Vil du gjøre Kompagni med, Henrik?

Henrik. Ja nok; hvor skal vi hen?

Skyldenborg. Jeg har isinde at hænge mig.

Henrik. Nei, Herre, jeg er for ringe til at hænge med Ham; Han kan bede en af sine Kammerader, som ogsaa er i Gjeld, de gjør Herren gjerne Selskab.

Skyldenborg. Det har været en Kanaille, Henrik, der først har fundet paa at man skulde betale Gjeld; jeg seer ingen Billighed deri.

Henrik. Det er sandt.

Skyldenborg. Uden saa er, at man kan betale.

Henrik. Det forstaaer sig.

Skyldenborg. Om jeg nu havde et Ønske, veedst du, hvad det skulde være? Jeg vilde ønske at der var ingen Maane paa Himlen.

Henrik. Hvi saa?

Skyldenborg. Jo, var der ingen Maane, saa var der og ingen ellevte Juni, og var der ingen ellevte Juni, saa gav jeg Niels Studenstrup Fanden; men saasom jeg intet Ønske har, og jeg seer mig ingen Udveie, saa er bedst at jeg hænger mig selv, uden du ved din Hurtighed, Henrik, kan redde mig.

Henrik. Jeg mener, Herre, at naar vi lægger begge vores Forstand sammen, saa kan der blive noget af; jeg tænker paa en Ting, Herre: her er en Student udi Byen, ved Navn Niels Christensen, som er Niels Studenstrups Sødskendebarn, til hvilken jeg veed den gamle Henning Studenstrup har Tillid, og uden Tvivl rekommenderer sin Søn til ham.

Skyldenborg. Ja, men hvad vil det sige?

Henrik. Jeg vil give mig ud for samme Student, og møde ham naar han kommer ind ad Porten og føre ham udi et Logement, hvor vi ere kjendte og kan have Leilighed at trække ham op. Men der seer jeg Værten i Paradiis komme meget à propos; nu kan her spilles en fuldkommen Komedie, hvortil fordres en forgjeldet Herre, en skalkagtig Tjener, en Fremmed, som skal optrækkes, og en saadan velmeriteret Vært.

Syvende Scene.

De Forrige. Jacob.

Henrik. See her, Jacob! du havde nær skræmmet Livet af mig.

Jacob. Hvi saa?

Henrik. Jeg veed ikke om det er din Gjenfærd eller ei, thi man sagde igaar i Byen at Fanden havde taget dig iovergaars; men er det dig selv?

Jacob. Jeg veed ikke rettere end jo.

Henrik. Da undres mig, at det ikke længe siden er skeet, men jeg kan troe, at Fanden ikke iler saa meget, thi han er altid vis paa dig.

Jacob. Jeg mener, Henrik, heller, at han bliver hindret derfra ved saadanne skikkelige Mænds Forbønners Skyld, som du est.

Henrik. Ja, hvad har du at sige paa mig? er jeg ikke en Helgen at regne imod dig?

Jacob. Vist, Henrik, om jeg skulde give dig Pas, saa kunde jeg paa min Samvittighed ikke give det anderledes, end saa: Hilsen til den gunstige Læser! Denne unge Person, ved Navn Henrik Larsen, er ærligen født af uægte Forældre, hans Fader var en af de bedste Snaphaner udi sidste skaanske Krig og en af de berømmeligste Spillere, thi han døde i sit Embede med Kløver-Knegt i Haanden; hans Moder, en skikkelig Kone, der aldrig tog høiere end fire Skilling af fattige Folk, der var i Trang paa Legemets Vegne. Han selv drikker, dobler, bander, bedrager; men i det øvrige har mange store Dyder, og passerer for en af de skikkeligste Tjenere i Kjøbenhavn.

Henrik. Gav du saadan Pas paa din Samvittighed?

Jacob. Ja, jeg gjorde.

Henrik. Men hvor er du kommen til den Samvittighed? jeg har aldrig min Livstid hørt, at en Vært i Paradiis har havt Samvittighed, thi saadan en Vært med Samvittighed er ligesaa rar, som en riig Soldat, en taus Barberer, en ærlig Møller og en fredsommelig Prokurator.

Jacob. Jeg bilder mig ind, at disse Lakei-Samvittigheder ere ei heller altfor store.

Henrik. Det maa være nok af den Snak, Jacob; jeg har ellers et Forslag at gjøre dig, som er baade for din og min Herres Nytte; vi venter en ung Person om en Times Tid fra Landet, som vi vil indqvartere udi dit Huus; det skal blive dig en fed Steg, thi han har Penge som Græs.

Jacob. Skal jeg da stjæle Pengene fra ham og lade mig hænge for jer Skyld?

Henrik. Jeg skal nok praktisere Pengene fra ham med List, og du skal faae din Deel deraf, lad kuns mig raade; du har en Hob honnette Fruentimmer i dit Huus, om Forladelse, jeg vilde sige smukke; den kjønneste iblandt dem maa stille sig forlibt i ham og bilde ham ind, hun er din Hustru; du selv skal stille dig an, som du est jaloux og altid have Øinene paa ham for at bestyrke ham desmere i de Tanker.

Jacob. Men om der er ingen Kjærlighed hos ham, hvad vil der da blive af?

Henrik. Ei Snak, en ung Person paa to og tyve Aar skulde ingen Kjærlighed føle? det er en god Snak, besynderlig naar han bliver opmuntret af et listigt Fruentimmer; jeg vil være dig Mand for, at han skal blive forlibt; thi jeg selv skal bestyrke ham deri, saasom han har Fortrolighed til mig. Naar vi nu har bragt ham dertil — Resten finder jeg nok paa siden, naar jeg faaer Stunder at betænke mig, lad os kuns faae ham i Huset først, saa skal jeg overlægge Sagen videre med dig.

Skyldenborg. Henrik, det begynder alt at lettes for mit Hjerte.

Henrik. Lad os gaae strax hver hjem til sit; jeg maa hen at tage en sort Kjole paa mig, saasom jeg skal agere Student.

Anden Akt.

Første Scene.

Studenstrup. Henrik.

(Studenstrup med en gammeldags Kjol med støbte Knapper i og en Pidsk i Haanden kommer ind i Byen; Studenterne raabe Rus efter ham indenfor.)

Studenstrup. Ei, raab, I Carnallier, til I blier gal.

(Indenfor.) Ru...s, Ru...s, Ru...s, Ru...s.

Studenstrup. Faae han en Ulykke, der enten har deponeret eller tænkt til at deponere min Livstid, a er en Forpagterson fra Jylland, som kommer at fordre Penge ind.

(Indenfor.) Rus, Rus, Ru...s, Ru...s.

Studenstrup. Ei, holdt jer Munde, I Rakkerknegte, a er Drollen splide mig ad ingen Rus, seer I vel det.

(Indenfor.) Rus, Ru...s, Ru...s, Ru...s.

Studenstrup. Nei, hør engang til de Bakkelsebæster, hvor de raaber.

(Indenfor.) Ru...s.

Studenstrup. Kommer kuns, I Hunde, en for en, saa skal a Drollen ta ved mei vise Jer at a er Kaal for jer Hat.

(Indenfor.) Rus, Ru...s, Ru...s, Ru...s.

Studenstrup. Ja, raaber kuns til Kallunet gaaer ud af jer Hals, I har en vakker Ære deraf at raabe efter fremmede Folk, I, som skal være selv geistlige Personer.

(Indenfor.) Ru...s.

Studenstrup. Hører I intet vel, I forbandede Kaale, naar a seyer Jer, a er ingen Rus eller nogen Tid tænker at ha min Fod paa Studengaarden.

(Indenfor.) Ru...s, Ru...s.

Studenstrup. Hillemænd, kunde a finde en Steen, I skulde faae en Ullykke; hør Kaale, ta Jer vare, hvem a rammer, den klyver a Hovedet paa, saa det halve Hoved skal ligge og dingle paa en Axel, og den anden halve Deel paa en anden Axel, hører I vel, nu taler a mare god Jydsk.

Henrik. Hillemænd, der er han. (sagte) Nu skal Komedien gaae strax an, nu hedder jeg ikke Henrik længere, men Niels Christensen. (høit) Ei, I uforskammede Mennesker, som staaer saaledes og raaber efter en fremmed Person, det er jo en Skam og Spot for den hele By, at Fremmede skal fortælle, naar de kommer tilbage, hvorledes de har været begegnede; I kan vel see, at det er ingen Rus, I dumme Djævle! og lad være, han var en Rus, skulde I derfor saaledes forfølge ham; jeg kan nok see, at det er en smuk, fornemme Person,

som heller har isinde at fordre sine Rentepenge end at give Penge for at faae Salt og Viin paa Hovedet. Fy! skammer Jer, det skjær mig i mit Hjerte at jeg skal høre saadant af Jer, som ere mine Ordensbrødre.

Studenstrup. Monsieur! jeg takker skyldigst for den Godhed, Han har for mig; jeg vilde ønske af mit Hjerte, jeg kunde tjene Ham igjen, jeg kan ikke vide hvoraf den Godhed reiser sig imod mig, som er Ham ganske ubekjendt.

Henrik. Monsieur! mit Hjerte bløder i mit Liv naar jeg seer, at man gjør fremmede Folk Uret.

Studenstrup. Jeg seer nok, at Monsieur er en fuldkommen Mand og en retskaffen Kristen.

Henrik. Jeg kan virkelig blive syg deraf, saa ivrer jeg mig.

Studenstrup. Det kalder jeg Ærlighed.

Henrik. Tøver kuns lidet, I Skabhalse! jeg skal strax vise Jer hvad det er at forfølge en stakkels Fremmed.

Studenstrup. Den stakkels Kaal har mere ondt af min Fortræd end jeg selv.

Henrik. En ærlig og skikkelig Mand — —

Studenstrup. Det skulde gjøre mig ondt, om Monsieur forivrede sig og fik ondt for min Skyld.

Henrik. Som aldrig har gjort Jer nogen Fortræd — —

Studenstrup. Giv Jer tilfreds, bitte Faer, a har alt glemt det.

Henrik. Hvis jeg havde Jer fat, skulde jeg ærlig smøre Jer — —

Studenstrup. Ei, Mussiør skal mare ikke løbe efter dem, Han kan komme i Ulykke derover.

Henrik (trækker Studenstrup efter Haaret, og slaaer ham ned imod Gulvet). Saaledes skulde jeg traktere dem.

Studenstrup. Hillemænd, den Kristenkjærlighed gaaer altfor vidt.

Henrik. Om Forladelse, Monsieur, jeg er ligesom fra mig selv af lutter Nidkjærhed.

Studenstrup. Hvor finder man mange slige Folk! Men maatte jeg spørge om min Herres Navn, at jeg kunde berømme Ham derfor.

Henrik. Monsieur, jeg forlanger ingen Berømmelse, det er Noget, som jeg og enhver bør at gjøre; men ellers hedder jeg Niels Christensen, til Tjeneste.

Studenstrup. Niels Christensen! det Navn er mig mare bekjendt.

Henrik. Ja, min Herre! her er over hundrede Niels Christensener her i Kjøbenhavn; thi enhver Mand, som hedder Christen, naar han kuns faaer isinde at kalde sin Søn Niels, saa blier strax en Niels Christensen deraf.

Studenstrup. Saa hedder da min Herres Faer Christen?

Henrik. Jeg skulde haabe det, eftersom man kalder mig Niels Christensen, ellers er det Noget, som jeg ei tør sværge paa, men min Moer kan sige det bedst.

Studenstrup. Var hans kjære Faer da gift?

Henrik. Jeg veed ikke rettere.

Studenstrup. Med en Kone?

Henrik. Det er et taabeligt Spørgsmaal; jeg veed jo, man gifter sig ikke med Køer.

Studenstrup. A propos, vi taler om Køer, hvad var det nu jeg vilde sige, hvad var hans kjære Moers Navn?

Henrik (sagte). Dersom den Knegt ikke var saa taabelig, skulde man tænke, at det var af Ondskab. (høit) Min Moder hedder Lisbed Hans-Datter.

Studenstrup. Lisbed Hans-Datter? Jeg kjender en Kone, som hedder Lisbed, som er mig paarørende.

Henrik. Det kan nok være, Monsieur; jeg kjender og en mægtig Hob af det Navn, jeg haaber der er ingen Gade udi Kjøbenhavn, hvor man ei skal kunne finde et Stykke sexten Lisbeder.

Studenstrup. Er min Herre ikke fød i Jydland?

Henrik. Nei, men min salig Faer har boet der længe og min Moer er der endnu, og jeg har mine Slægtninge der.

Studenstrup. Boer hans salige Faer da nu omstunder i Kjøbenhavn?

Henrik. Nei, Monsieur! ikke siden han døde.

Studenstrup. Herre Gud, er den salige Mand død.

Henrik. Ja, ellers kunde han ikke være salig.

Studenstrup. Det er min Tro sandt; jeg staaer her og snakker hen i Taaget.

Henrik. Det vil ikke sige, Monsieur, man kan let fortale sig; ellers var det bedre, om han spurgte, om den salige Mand var død, end han skulde spørge, om den døde Mand var salig; ellers var han en ganske ung Mand, da han døde.

Studenstrup. Jeg kondolerer da min Herre, det gjør mig hjertelig ondt, at Hans gode Faer kom saa tidlig i Himmerig.

Henrik. Jeg takker skyldigst, Monsieur! jeg vil ønske, at Hans gode Forældre ikke saa hastig maa komme der.

Studenstrup. Serviteur; men, eftersom min Herre har Venner i Jylland, kjender Han ikke en Mand, som hedder Henning Studenstrup?

Henrik. Er det ikke Forpagter Henning Nielsen?

Studenstrup. Ja, han hedte Henning Nielsen tilforn, men siden han fik den Arv, som I maaskee har hørt tale om, hedder han Forvalter Henning Studenstrup; min Moer vilde endelig, han skulde kalde sig Henning von Studenstrup; men han vilde ingenlunde, saasom han er en ærlig gammeldags Mand.

Henrik. Skulde jeg ikke kjende min egen Morbroer!

Studenstrup. Ak, er det muligt! saa er I da den rette Niels Christensen, som jeg leder efter og har Brev til.

(De omfavner hinanden og græder.)

Henrik. Det er dog vist, som man siger, at Blodet er aldrig saa tyndt, det er jo tykkere end Vand. (Græder igjen.)

Studenstrup. Her er Brevet, som min Faer har skrevet Monfrere til: A Monsieur, Monsieur Niels de Christensen. Sacrosanctæ Philosophiæ Studiosus, abzugeben in Knapnæring in Copenhagen.

Henrik (læser Brevet). Ak, min hjerte Monfrere, alle disse Komplimenter var ikke nødig, jeg er jo obligered at tjene Ham i alt hvad mig muligt er.

Studenstrup. Ydmygste Tjenere, min allerkjæreste Monfrere og Cousine, men vil Han nu først gjøre mig den Tjeneste og vise mig mit Logemente udi de tre Hjorter.

Henrik. Fy, Han skal min Tro ikke logere der, der er saa uroligt, jeg skal føre Ham ind til min Svoger.

Studenstrup. Jeg vilde heller tage ind paa et Værtshuus, Monfrere; thi maaskee den Mand for Svogerskabs Skyld ingen Penge vilde tage, saa var jeg kuns ampraseret dermed.

Henrik. Han holder ogsaa Værtshuus, Monfrere! og lader sig betale, skjøndt han er ei saa dyr som andre.

Studenstrup. Det er meget godt, saa vil jeg da strax følge Monfrere didhen.

(De gaae til den anden Side af Theatro og banker paa, og Værten i Paradiis kommer ud)

Anden Scene.

De Forrige. Jacob.

Henrik. Goddag, Svoger! denne gode Mand I her seer er min Fætter, som er nylig kommen fra Jylland; jeg vil rekommendere Svoger ham, som det var mig selv; han vilde tage ind udi de tre Hjorter, men mig synes, han er bedre i Svogers Huus.

Jacob. Det skulde have gjort mig ondt, hvis Han havde taget ind andensteds; jeg gratulerer Hans Ankomst her til Byen.

Studenstrup. Det er mig kjært at jeg har fundet en Svoger her paa Stedet, som jeg kan logere hos; jeg takker, at Han vil logere mig hos sig, men vidste jeg, at Han ingen Penge vilde tage, saa vilde jeg ikke inkommodere Ham, men heller tage ind i de tre Hjorter.

Jacob. Ak! ak! vi skal nok komme tilrette.

Studenstrup. Men, Herr Svoger maa love mig det først, at Han vil tage imod Betalning.

Jacob. Ei! vil Herr Svoger ikke bekymre sig derom; det skal have gode Veie.

Studenstrup. Nei, jeg svær derpaa, Svoger, at jeg taer ikke ind i Hans Huus, uden Han lover mig det, og at jeg maa betale, ligesom en anden Fremmed.

Henrik. Hør, Svoger! min Fætter taer ei ind i jer Huus paa anden Maade.

Jacob. Ja, ja, Han skal da betale, som en anden; jeg vilde

kuns ønske, at jeg kunde divertere Ham noget; jeg selv er, ligesom Herr Svoger seer, og min Kjæreste er meget eenfoldig og stille.

Henrik (vender sig til Studenstrup). Monfrere skal ikke troe det sidste; thi hans Kone er en af de artigste Koner her i Byen, men han er selv noget jaloux, ihvorvel jeg tør sværge paa, at han ingen Aarsag haver, thi alle Mennesker, som kjender hende, holder hende for en dydig og skikkelig Matrone; men Monfrere veed selv hvordan det gaaer til, naar en gammel Mand faaer en ung, deilig Kone.

Studenstrup. Jeg er bange da, at vi kommer i Klammeri sammen; thi jeg gad gjerne spøge lidt Korn med Fruentimmer.

Henrik. Ei, det vil intet sige; det er ellers et godt stakkels Mand.

Studenstrup. Men er han da lidt jaloux? Ha! ha! ha!

Jacob. Hvoraf leer Svoger saa hjertelig?

Studenstrup. Intet, bitte Svoger, uden af noget Galskab, som min Faer havde skrevet i et Brev til min Monfrere, Niels Christensen.

Jacob. Vil Svoger ikke være saa god og spadsere ind?

Studenstrup. Jeg skulde hen til min Vogn først, som staaer strax ved Hjørnet, om Svoger vil spadsere med mig derhen.

Henrik. Jeg maa forlade Dem en halv Times Tid, saa skal jeg strax have den Ære at see Dem her i Huset igjen.

Studenstrup. Adios da saalænge.

Tredie Scene.

Henrik (alene). Det gaaer an, ja, det gaaer rigtig an; jeg kunde aldrig træffe bekvemmere Karl at exercere mig paa. Hvor skulde den Karl kunne begaae sig, der er falden i slige gode Hænder, der har faaet mig til Fætter og Værten i Paradiis til Svoger? — Men der er min Herre.

Fjerde Scene.

Henrik. Skyldenborg.

Skyldenborg. Nu, Vellærde Henrik Gaudieb! hvor gaaer det?

Henrik. Hun gaaer, som hun var smurt; han kysser mig og kalder mig sin Fætter, og Jacob i Paradiis er hans Svoger. Synes Herren, at ikke Begyndelsen er god nok?

Skyldenborg. Ha, ha! Men hvad skal vi nu gjøre videre?

Henrik. Lad mig kuns raade; jeg har alt en Hob Galskab i mit Hoved; jeg skal underrette Jacob videre, hvad han skal gjøre.

Skyldenborg. Men end om Jacob stjæler alt hans Gods fra ham og løber bort, saa fordærve vi jo vor Sag mere.

Henrik. Derfor vil jeg logere i samme Huus, for at hindre ham derudi.

Skyldenborg. Ja, saa gaaer det an.

Henrik. Men efter de Projecter, jeg har i mit Hoved, saa maae vi have nogle andre i Ledtog med.

Skyldenborg. Jeg skal skaffe et Par gode Venner, som er bekvemme dertil.

Henrik. See, der komme de tilbage; gaaer I kuns nu bort.

(Skyldenborg gaaer.)

Femte Scene.

Studenstrup. Jacob. Henrik.

Studenstrup. Var det ikke en forbandet Kaal, som turde begjere to Skilling alene for at bære to Kufferter op for Trappen?

Jacob. Ja, de Folk ere uforskammede, Herr Svoger! de kaster min Tro paa Nakken ad to Skilling.

Studenstrup. Ligesom to Skilling var ikke Penge.

Jacob. Sandt nok; man skal længe lede førend man finder to Skilling paa Gaden.

Studenstrup. Saasnart de seer en Fremmed, saa tænker de at der er noget at fiske; men de skal min Tro ikke smøre dem paa mig; de Studenstruper er ikke af det Slags Folk, som laer dem trække ved Næsen; de veed anderledes hvad Pengene duer til.

Jacob. Nei, nei! saavidt jeg kan see paa Herr Svoger, saa trækker Ingen ham let op.

Studenstrup. Jeg vilde see paa den, der skulde gjøre det, om det var Alexander Magnus selv. I hvor kloge de vare, saa fixerede jeg dem dog; thi jeg gav dem en med Qvegsølv oversmurt Halvskilling at verle for en Otteskilling, og saa fik jeg sex Skilling tilbage.

Jacob. Men jeg er bange at naar de bliver det vaer, saa kommer de tilbage.

Studenstrup. Saa svær jeg paa, at de ei har faaet den af mig; thi jeg har nogle smaae Eeder i Reserva, saa at jeg kan svære mig fri, uden at forsvære mig; som for Exempel: jeg svær paa, at jeg ei har lovet dem Penge, saa forstaaer jeg derunder til Foræring; om jeg nu slet intet havde betalt dem, saa soer jeg paa, at jeg havde betalt, nemlig ikke dem, men Andre for andet Arbeide.

Jacob. Svoger slægter sine kjære Forældre paa, thi de passerer for de vittigste Folk der i Egnen; et godt Træ kan ei bære uden gode Frugter.

Studenstrup. Jeg har min evige Lyst deraf, at jeg kan trække slige Folk op. Jeg har en Hob falske Penge, som jeg skal smøre i Kjøbenhavnske Folk, saa at Reisen skal ei koste mig meget; det maa jeg og Niels Studenstrup forstaae, derfor har jeg ogsaa noget i Pungen, jeg holder det og ikke for nogen Synd; thi der staaer, at Kjøbmænd skal være snedige som Slanger; hvad mener Svoger derom?

Jacob. Ei hvad Synd? enhver Tyv er jo en Mand i sin Næring.

Studenstrup. Det hedder det: luk Oinene op eller Pungen.

Jacob. Ja, det er jo efter Ordsproget.

Studenstrup. Det maa have været nogle skjønne Mænd, som har gjort de Ordsprog; thi de ere mare Guld værd.

Henrik. See, velkommen tilbage!

Studenstrup. Tak, min hjart Fætter, gid a kunde have Jer altid hos mig.

Henrik. Veed I hvad? jeg vil logere her i Huset, saalænge Fætter er i Kjøbenhavn, thi det kommer mig paa eet ud.

Studenstrup. Ak, det var kosteligt, a bekjender at lille Fætter er i alle Maader, som han mig er beskreven, vi kan ligge i eet Kammer og i een Seng sammen.

Henrik. Ja nok, saa skal jeg betale den halve Leie.

Studenstrup. Saa sparer vi begge en Dalers Penge derved. Men hør, min hjart Fætter, I maa flye mig fat paa en Mand her i Byen, som hedder Skyldenborg. Drollen skal splide den Kaal ad, hvis han ikke betaler mig til yderste Skjerv, a skal vise ham, at a hedder Niels Henningsen Studenstrup. Hvorledes er det fat med den Mand, er han kommen tilagters?

Henrik. Nei, jeg veed, at han har paa et Sted fire Tusinde Rigsdaler staaende; kunde Monfrere faae Assignation paa samme Mand, eller at samme Mand vilde lade transportere Gjelden paa sig, og give Monfrere Prioritet i en af sine Gaarde derfor, da bleve Pengene staaende paa et sikkert Sted.

Studenstrup. Hvad hedder den Mand?

Henrik. Han hedder Lars Andersen, een af de bedste og vederhæftigste Mænd i Byen.

Studenstrup. A har hørt tale om den Mand, gid kuns han stod mig for Pengene.

Henrik. Vil Fætter kuns ikke bekymre sig derom, det skal have sin Rigtighed, lad os nu gaae ind.

Tredie Akt.

Første Scene.

Børsen præsenteres, hvor efterhaanden kommer Kjøbmænd ind, først:

En Kjøbmand. En Jøde med et Skjæg.

Kjøbmanden. Jeg seer, her er ingen Folk kommen endnu; jeg skulde have nogle Kroner mig tilvexlet, men gid Fanden give dem elleve og et qvart pro Cento, jeg kommer heller at søge om Dilation til imorgen eller iovermorgen, thi saa haaber jeg Prisen vil falde; men der seer jeg en Jøde, jeg maa høre engang hvad han begjerer. Serviteur, Monsieur! har Han ingen Kroner at vexle?

Jøden. Nei, Monsieur, jeg troer ikke at jeg har nogen; vilde Han sonsten have mange?

Kjøbmanden. Fire Tusind Rigsdaler.

Jøden. Jeg har selbst ingen itzund, Monsieur, men maaskee jeg kunde skaffe Ham welke hos en god Ven for halvtolvte pro Cento.

Kjøbmanden. Halvtolvte pro Cento? det er jo Jødisk.

Joden. Ja, jeg er og en Jøde; ich will ihm sagen, Monsieur, Coursen er elleve og en Qvart, nu maa jeg jo i det ringeste have en Qvart for min Umag.

Anden Scene.

De Forrige. En anden Kjøbmand.

Første Kjøbmand. Nei, vi betakker os, saalænge som her er Kristne i Landet handler vi ikke med Jøder; see, der seer jeg en god ærlig kristen Kjøbmand. Hør, min Herre, har Han ingen Kroner at verle?

Anden Kjøbmand. Jo, til Tjeneste.

Første Kjøbmand. Hvad taer Han pro Cento?

Anden Kjøbmand. Tolv Rigsdaler.

Første Kjøbmand. Da kan jeg faae dem hos en anden Jøde for elleve.

Anden Kjøbmand. Kan nok være.

Første Kjøbmand. Jeg seer da, her er værre at handle med kristne Jøder, jeg maa hen til den anden igjen; hør Smautz, lad mig da faae nogle af jeres Kroner.

Joden. Mit Navn er Moses, min Herre, jeg er kein Schmautz, jeg er en Portugiser-Jude; vil Herren sonsten mit mig hjem gaaen, kan Han nogen faae; men inte geringer.

Første Kjøbmand. Ja, lad os gaae da.

Den anden Kjøbmand (bliver tilbage). Førend jeg verler mine Kroner for ringere end tolv pro Cento, før skal de smuk blive liggende; jeg mener, jeg skal nok faae dem udpiint, naar det ostindiske Skib skal bort.

Tredie Scene.

Skyldenborg. Kjøbmanden.

Skyldenborg. Serviteur, Monsieur! jeg skulde have nogle Penge i en Hast, jeg vilde gjerne give dobbelt Rente, om Monsieur vilde laane mig et Tusind Daler.

Kjøbmanden. Vil min Herre give mig tolv pro Cento, skal Han faae nogle.

Skyldenborg. Ja hjertelig gjerne, om det var fjorten; ikke fordi jeg trænger saa meget, men jeg kan gjøre i en Hast en stor Gevinst derpaa.

Kjøbmanden. Ja, naar Monsieur skaffer Pant, Caution eller Endossement, skal Han gjerne faae om det var end to Tusind.

Skyldenborg. Monsieur! jeg vil give Ham min Verel, Han kjender mig nok, at jeg er en honnet homme.

Kjøbmanden. Nei, Monsieur, jeg maa tage mine Ord tilbage, nu erindrer jeg at jeg ingen Penge har.

Skyldenborg. Monsieur, jeg vil give Ham sexten pro Cento.

Kjøbmanden. Det er min Tro mit Alvor, min Herre! at jeg har ingen.

Skyldenborg. Kom an, jeg vil give Ham tyve og betale Lagien forud.

Kjøbmanden. Jeg svær paa at jeg har ingen. Adieu.

Fjerde Scene.

Skyldenborg (alene). Gid du aldrig faae nogen da, jeg veed aldrig hvorledes jeg skal rede mig ud fra den ellevte Juni uden Henriks Forslag vil lykkes; men Forslaget er saa dristigt, at jeg tvivler om det kan gaae for sig; jeg faaer lade ham raade, thi han bliver vred naar jeg disputerer ham imod. Forslaget er dette, at min Kammerat Jens Trækholdt gier sig ud for Lars Andersen, een af de rigeste Mænd her i Byen, ladende som han skal levere til mig lige saa mange Penge, som jeg er Studenstrup skyldig, transporterer Gjelden paa sig og giver ham første Prioritet i Raadhuset derfor; jeg spurgte, da jeg hørte det Forslag, om han var bleven gal, thi det er for dristigt at bruge end i Komedie; men han svarede, Herre, naar I eftertænker to Ting: først Personens Dumhed, for det andet den Tillid, han bær til mig som sin Fætter og bedste Ven, da er det meget gjørligt; nu er han hen at besee Raadhuset, som han tager for Lars Andersens Huus; jeg venter med Smerte paa min Kammerat, thi han lovede — — See der er han.

Femte Scene.

Skyldenborg. Trækholdt.

Skyldenborg. Hvorfor bier I saalænge, Monfrere?

Trækholdt. Nu slog Klokken først halv tolv; men hvor er Tossen?

Skyldenborg. Han er hen med Henrik at see paa det Huus, som I skal sætte ham i Pant.

Trækholdt. Hvilket Huus bliver det?

Skyldenborg. Det bliver Raadhuset.

Trækholdt. Ha, ha, ha!

Skyldenborg. Hold I kuns gode Miner og lad Henrik raade. See, der kommer de begge.

Sjette Scene.

De Forrige (gaaer og spadserer frem og tilbage). Studenstrup og Henrik (komme ind).

Studenstrup (taagende om sig). Hillemænd, hvilket Huus er ikke denne Bors.

Henrik. Ja det er en skjøn Bygning, og her er i disse Boder, Monfrere seer indenfor, at bekomme alt hvad forlanges.

Studenstrup. Kunde jeg faae mig et godt Rør, saa vilde jeg nok spendere en Marks Penge eller tre derpaa.

Henrik. Ak! Monfrere kan intet smukt Rør faae under sex Rigsdaler.

Studenstrup. Gud bevare mine sex Rigsdaler! nei, det er da bedst at slaae den Tand ud, thi Penge er ikke at skjemte med i disse Tider.

Henrik. Vil Fætter ikke have noget andet Galanteri?

Studenstrup. Jeg vilde nok have een af de smaa Træfugle med Floiter i Rumpen til at forære min yngste Broder Christopher naar jeg kommer hjem, om de ikke kom for høit at staae. Men hvem eier disse Skilderier her staaer paa Væggen?

Henrik. De ere tilkjøbs, om Monsieur er Liebhaber, (sagte) Hillemænd, kunde jeg faae ham til at kjøbe Skilderierne, som hører Versen til, var det artigt nok.

Studenstrup. Nei, Fætter, de seer saa gammeldags ud.

Henrik (sagte). Nei, Skam faae han heller.

En Dreng (kommer ind med Bøger under Armen). Kjøber I smukke Bøger, Mussio; „Altid være vel tilfreds." — „Aldrig være vel tilfreds."

Studenstrup. Har du ikke Peer Paarses Krønike? Jeg er en stor Elsker af Krøniker, Fætter! jeg har Saxo Grammatica og Arendt Hvitfelds Krønike tilforn, men jeg holder mere af Peer Paarses Krønike, thi der er ingen Kobberstykker i de andre.

Drengen. Ja her er en Peer Paars.

Studenstrup. Hvad skal den koste?

Drengen. Fire Mark.

Studenstrup. Gid du faaer en Ulykke med dine fire Mark! vil du have otte Skilling? (Drengen gaaer bort og byder Bøgerne om til de andre, som gaaer og spadserer.) De Karle kaste paa Nakken ad otte Skilling, det er mare alt hvad den Bog er værd! thi der er nok en Hob Løgn derudi. De siger ellers at den Peer Paars skal have været en skikkelig Mand, Skam faae dem, de maatte lade Manden ligge i Ro i sin Grav. Hvad nu, Fætter, er I ikke vel? Sveden staaer Jer af Panden.

Henrik. Lad os ei tale mere om den Bog, Fætter, jeg faaer ondt deraf, thi ingen Tyrk kunde skrive saaledes om Baccalaurusser og Magistrer, som han har skrevet. Hvad synes ellers Fætter om Lars Andersens store Gaard paa Torvet?

Studenstrup. Det var et skjønt Huus nok, Fætter, men det var saa underlig bygget.

Henrik. Det Huus kan jeg forsikkre Monfrere ikke blev solgt under tyve Tusind Rigsdaler, han har selv ladet det bygge, men jeg tor sige ikke med tredive Tusind Rigsdaler.

Studenstrup. Det er Under, at man vil sætte saa meget i een Bygning.

Henrik. Ak! hvad mener I, Lars Andersen agter tredive Tusind Rigsdaler ikke mere end Monfrere ti Rigsdaler.

Studenstrup. Ja, vi har nok hørt tale om Lars Andersen

i Jylland; vil han paatage sig Gjelden og svare mig Renterne, har jeg intet uden hans Haand nødig.

Henrik. Det er sandt nok, Monfrere, men jeg er for at gaae den sikkreste Vei; en anden her i Byen turde ikke begjere Pant af ham, men Monfrere kan foregive at Han er fremmed, saa gaaer det an; jeg kan ikke hjælpe Monfrere her uden med gode Raad, thi mine Vilkaar ere ikke, at jeg kan afstjene den Høflighed, jeg har nydt af hans Forældre, med andet.

Studenstrup. Ak! min allerkjæreste Fætter, et godt Raad er bedre end Penge.

Henrik. Jeg tilsteder da ikke, Monfrere, at I taer imod hans Forsikkring, uden han gier Jer Prioritet i den store Gaard paa Torvet, thi hans Forældre vil jo at Pengene skal sættes paa Prioriteter.

Studenstrup. Ja, Monfrere maa gjøre deri som Han lyster; men jeg staaer og tænker paa en Ting: hvorfore vi, som ere Fættere, skal sige I til hinanden.

Henrik. Det er sandt nok, lad os da, som Brødre, herefter sige Du til hinanden.

Studenstrup. Ja hvad andet? (De kysser hinanden)

Henrik. See, der gaaer min Tro Lars Andersen; see, hvor han gaaer og spekulerer.

Studenstrup. Ja jeg vil tjene dig, Monfrere; saadan Mand har tusind Sager i sit Hoved, især ved ellevte Juni Tider; jeg veed ikke om jeg tør tale ham til; Monfrere er nok saa god at gjøre det for mig.

Henrik. Ydmygste Tjener, min Herr Andersen, jeg vilde gjerne fornemme, om Monsieur Skyldenborg ikke har nogle Penge tilgode hos Ham.

Trækholdt. Ja jeg troer; men hvad kommer det Jer ved?

Henrik. Jo, min Herre, det er os anliggende at vide.

Trækholdt. Nu har jeg ingen Stunder at tænke derpaa, I kan tale mig til en anden Tid.

Henrik. Ak! min Herre, eftersom jeg har den Lykke at finde Ham saa tidlig paa Børsen, forend der kommer flere Folk, saa vil jeg ydmygst bede, at Han vil høre mig lidt; denne unge Person, som min Herre seer, har tre Tusind Rigsdaler at fordre hos Monsieur Skyldenborg, som han vil opsige for at sætte dem ned paa et sikkrere Sted, eftersom Renterne i nogle Aar ikke har været betalt i rette Tider; vil nu min Herr Andersen være af den Godhed at transportere Gjelden paa sig, saa stode Pengene sikkrere.

Trækholdt. Ei, jeg vil ikke have dermed at bestille, jeg flyer Monsieur Skyldenborg sine Penge, og saa er det ude; hvad hedder ellers denne unge Person?

Studenstrup. A hedder Studenstrup, og er Henning Nielsens Søn.

Trækholdt. Nu, er I Henning Nielsens Søn? jer Faer er en smuk Mand; jeg vil gjøre for hans Skyld hvad jeg kan.

Studenstrup. Skyldige Tjenere, mine Forældre skal nok stræbe at forskylde hans Høflighed.

Trækholdt. Ei Bagatelle, havde man kuns fat paa Monsieur Skyldenborg, saa skulde vi snart gjøre det klart, jeg troer han gaaer der, jo det er ham. Hør, Monsieur Skyldenborg, et Ord! denne unge Person har faaet at vide at J skal have nogle Penge hos mig, og saasom han har Penge at fordre hos Monsieur, som han vil sætte ned paa et andet Sted, saa har jeg lovet at de maa blive staaende hos mig, at jeg skal blive hans Debitor; ja Monsieur, det hjælper ikke, at Han blinker med Dinene, jeg er en ærlig Mand, som ingen Hokus Pokus veed af at sige, tilmed har jeg lovet at tjene denne unge Person derudi for hans gode Forældres Skyld.

Skyldenborg. Hvem siger at jeg blinker med Dinene? havde min Herre sagt det paa et andet Sted, saa — —

Trækholdt. Hvad vilde J gjøre? mener J at jeg lader mig kyse af skrammererede Klæder? J kjender maaskee ikke Lars Andersen ret.

Skyldenborg. Jo jeg veed, at Han er en riig Mand, men forresten — —

Trækholdt. Hvad vil J sige med det forresten?

Henrik (gaaer dem imellem). Ak, min Herr Andersen! han ivrer sig ei, betænk at det er Børsen vi ere paa.

Trækholdt. Det er sandt, som J siger; hør Monsieur Studenstrup, J skal faae jere Penge hos mig.

Skyldenborg. Jeg er jo Mand for at betale ham dem selv.

Henrik. Nei, han er ikke fornøiet dermed, hans Forældre vil heller have Monsieur Lars Andersen til Debitor; det kommer jo Monsieur paa eet ud, naar Han agter at betale.

Skyldenborg. Det gjør vel saa, men jeg kan ikke fordrage, at man vil tvivle paa min Ærlighed.

Studenstrup. A tviler int om Hans Ærlighed, men mine Forældre vil saa have det.

Skyldenborg. Velan da, jeg er fornøiet; naar Børstiden er ude, kan vi gaae hjem og gjøre det klart.

Henrik. Men jeg vilde tale noget med Monsieur Andersen, om Han ikke vilde fortryde derpaa; Monsieur Studenstrup er forsikkret om at hans Penge ei kan være i bedre Hænder end hos Ham, men han har Ordre af sine Forældre at tage Prioritet i en Gaard derfor.

Trækholdt. Ja saamænd, han kan faae Prioritet i min store Gaard paa Torvet.

Studenstrup. Det er kosteligt, a har seet den store Gaard, den har vel kostet meer end en Daler at bygge.

Trækholdt. Nu maa jeg forlade Dem lidt, J gode Mænd, til Børstiden er endt. Adieu.

Syvende Scene.

Den rette Børstid forestilles og føres da ind paa Theatrum saa mange, som man kan afstedkomme. Nogle helde med Hovedet, andre true, andre klamres, andre ere glade, andre bedrøvede og vrie Hænderne.

Personerne kan tale hvad de vil, thi man hører kuns Lyden. Adskillige Smaadrenge komme ind med Plakater og nye Viser, som de sælge; endelig gaaer en efter en anden bort, efter at den Sværm har varet et Kvarteer, indtil de forrige Personer ere alene, hvilke ogsaa gaaer bort tillige.

Fjerde Akt.

Første Scene.

Studenstrup (alene). Ha, ha, ha, jeg tænkte nok at det vilde gaae saaledes: min Svoger er ganske jalour; jeg tilstaaer, var det ikke for Svogerskab Skyld, saa gjorde jeg ham til Hanrei, thi Konen er en af de yndigste og behageligste Koner, som nogen vil see for Dine; jeg mærker ogsaa at hun er tam nok, saa det skulde ei koste mig megen Umage, thi hun har aldrig Dinene af mig, og det første hun seer mig, sukker hun som Sjælen skulde gaae af Livet; jeg er ei heller meer af Stok og Steen end en anden, og bekjender gjerne, at hvis — — men der er min Fætter Niels Christensen, jeg maa høre om han har mærket noget deraf.

Anden Scene.

Studenstrup. Henrik.

Studenstrup. Serviteur, Monfrere, hvor kommer du fra?
Henrik. Jeg kommer fra vor Svigerske; du er lykkelig, Monfrere.
Studenstrup. Hvi saa?
Henrik. Du est lykkelig.
Studenstrup. Hvori bestaaer den Lykke?
Henrik. Madamen er ganske forlibt i dig.
Studenstrup. Har du ogsaa mærket det?
Henrik. Jeg har baade mærket og hørt det af hendes egen Mund.
Studenstrup. Du har Pokker heller.

Henrik. Hendes Miner komme mig vel i Forstningen noget underlig for, jeg kunde dog umulig tænke at den ærbare Kone skulde være forlibt; men da jeg gik nylig forbi hendes Kammer, hørte jeg en Sukken og Hylen, som en Steen maatte græde ved; da jeg gik lidt nærmere hørte jeg at det var min Svigerske, og at hun repeterede Monfreres Navn over ti Gange; ak, min allerkjæreste Studenstrup, sagde hun, gid dit Hjerte var saaledes henvendt til mig, som mit er til dig; ak, ulyksalig var den Tid, jeg fik dig at see! og andet mere. Jeg blev ganske bestyrtset derved. thi jeg kan svære Monfrere til, at i de otte Aar jeg har kjendt hende, jeg aldrig har fornummet ringeste Anfegtning hos hende, hvorvel hun har havt mange Tilbedere, men Monfrere har en sær lykkelig Stjerne paa Himlen; dog jeg kan sige det, at hvis jeg var et Fruentimmer, blev jeg og forlibt i dig, thi du er baade velskabt og derforuden har extraordinaire smukke Manerer, saa at der vil meget til at staae saadan en Person imod.

Studenstrup. Jeg nægter ikke det, Monfrere, at jeg jo har ført mange Fruentimmer i Fristelse — — Men hvad vil den Pige her?

En Pige. Her er et Brev, som En leverede mig til Monsieur, og begjerte Svar. (Gaaer lidt tilside)

Studenstrup (læser Brevet høit). Monsieur! jeg skulde aldrig bilde mig ind at noget Menneske i Verden skulde have kunnet forurolige mit Sind saaledes, at jeg skulde overtræde den Modestighed, som hidtil har været min Hoveddyd, at anmode en fremmed Person om Kjærlighed; men ak! lad os ikke trodse for meget med vore Dyder, jeg har bildet mig ind at være mere fuldkommen end andre Mennesker, men Monsieurs Skabning og angeneme Manerer har uddrevet al Ærbarhed af mig og optændt saadan Ild i mit Hjerte, at det i kort Tid vil fortæres, hvis Monsieur ved et behageligt Svar ikke vederkvæger det igjen, jeg forbliver 2c. Abelone, Jacob Pedersens.
P. S. Jeg beder, at Brevet maa strax rives istykker.

Henrik. Hillemænd! var det ikke sandt, som jeg sagde? hvad vil du nu svare?

Studenstrup. Jeg kan ikke svare, Monfrere, thi min hele Krop skjælver.

Henrik. Ja saa! est du allerede saa slagen?

Studenstrup. Vil ikke Monfrere svare i mit Navn, jeg kan nok stile et Brev saa vel som nogen, men nu koger mit Blod saaledes i mig, at jeg kan ei have Stadighed til at skrive Svar; min hjerte Monfrere, skriv, at jeg er ti Gange saa meget forlibt i hende; men der kommer mare Svoger selv, lad os gaae op paa vor Kammer at skrive Brevet. (Han river hendes Brev først istykker; de gaae samtlige)

Tredie Scene.

Jacob (alene). Alting gaaer, som vi vil have det; een af Mammesellerne er min Kone og spiller sin Person, saa det er en Lyst at see hende; han er forlibt og vil gjøre mig til Hanrei, da jeg dog aldrig har været gift; jeg er jalour over min Kone, hvorvel jeg aldrig har havt nogen; Henrik holder gode Miner, som en gammel igjennemgaaen Skjelm bør at gjøre; med et Ord at sige: her spilles en Komedie, som kan blive artig nok, hvis ingen røber os. See der er Henrik.

Fjerde Scene.

Jacob. Henrik.

Henrik. Nu, hvor gaaer det, Svoger, er det sandt, at du est saa jalour?

Jacob. Gid du faae Skam baade med dit Svogerskab og Fætterskab; men, Henrik, jeg er bange for, at naar denne Historie blier engang siden aabenbaret, at det vil gaae os ilde.

Henrik. Den kan ikke aabenbares uden saa er, at vi røber os selv, ellers, ifald den blev aabenbaret, hvad vil det da sige? jeg reder

mig nok derfra, og du kan ikke meer end blive hængt; en stor Ulykke! ligesom det skulde skille dig meget, enten du blev hængt idag eller imorgen.

Jacob. Efterdi det ikke kan skille meget, om vi bliver hængte idag eller imorgen, saa haaber jeg du for gammel Venskab Skyld laer dig hænge for mig.

Henrik. Nei, Jacob! jeg vilde gjerne overleve dig for at gjøre din Gravskrift, hvilken skulde blive saadan: „Her hænger Jacob Christophersen, fordum vel meritered Vært udi Paradiis, udi sit Alders syrgetyvende Aar; hvis du vil vide, hvorfor han ikke blev hængt tilforn udi sit tyvende, da svares, at Fanden frier længe sin Mand. Saaledes forestillet den Afdøde til Ære af hans høitbedrøvede efterladte Ven

Henrik Larsen fecit."

Jacob. Nu, nu, Henrik, du er altfor grov.

Henrik. Ei, Jacob, jeg veed du kan forstaae Skjemt.

Jacob. Alting med Maade.

Henrik. Var du ikke min gode Ven, saa skjemtede jeg ikke saaledes.

Jacob. Jeg kan nok forstaae Skjemt, naar man kuns ikke vil tale paa mit ærlige Navn og Rygte.

Henrik. Det er sandt nok, thi Værterne udi Paradiis har altid været skikkelige Folk; men, Jacob! veed du nu hvad Tossen gjør?

Jacob. Nei.

Henrik. Han svarer paa Mammesellens forlibte Brev meget bevægeligen.

Jacob. Ha, ha, ha, see der er hun.

Femte Scene.

De Forrige. Lucretia.

Lucretia. Jeg har faaet et Brev idag, som er Guld værd, nu er Spillet vundet.

Jacob. Hvad svarede han?

Lucretia. Ei, der er ikke andet end Engler for og bag.

Jacob. Kan du nu kuns holde videre Miner.

Lucretia. Hvilken Snak, ligesom jeg ikke er vant til Handværket; see der kommer han.

Sjette Scene.

De Forrige. Studenstrup.

Studenstrup. Serviteur, Svoger, nu er jeg ret fornøiet i mit Sind, thi jeg har faaet mine Penge af en urigtig Mands Hænder i en andens, som jeg ikke med Besværlighed skal kræve Renterne af.

Jacob. Hvem er den Mand, Svoger?

Studenstrup. Det er Lars Andersen.

Jacob. Ja han er god nok, gid jeg havde en Tønde Guld staaende hos ham.

Studenstrup. Han har derfor givet mig Forsikkring i sit store Huus midt paa Torvet. For alt dette har jeg at takke min Fætter Niels Christensen; hvor finder man mange slige Fættere?

Henrik (taer Verten tilside). Hør Svoger, I skal ikke kunne troe hvilke brave Folk Studenstrups Forældre ere og hvilket Navn de har indlagt sig; thi for tyve Aar siden havde de hverken hvad de skulde bide eller brænde, saa at alle deres Naboer foragtede dem, nu derimod har de ved deres Flid og Vindskibelighed bragt det saavidt, at alle deres Naboer ere blevne Prakkere og de har trækket alle Pengene til sig. (Medens de taler sammen staaer Studenstrup og hvisker med Mammesellen; Jacob seer sig tilbage og lader som han er meget vred derover; Henrik trækker hans Hoved til sig og kontinuerer sin Tale) Henning Studenstrups første Opkomst, Svoger, var denne: han kjøbte sig Tid efter anden en Hob Processer til; da han vandt den første, fik han Penge udi Hænderne at vinde andre med. (Jacob seer sig om og blier vaer, at Studenstrup kysser paa Mammesellens Hænder, stamper i Gulvet af Vrede, Henrik vender ham om igjen) Jeg siger ikke dette, Svoger, af nogen Partiskhed, thi omendskjøndt de vare mig aldrig paarørende, gav jeg dem dog det samme Vidnedsbyrd; Summa Summarum, de vinder en Proces efter en anden, hvor vanskelig de end vare, saa at alle Folk havde saadan Respekt og Estime for Studenstrup, at omendskjøndt de havde de allerreneste Sager, saa dog lode de for en ringe Ting falde deres Paastand, førend de vilde gaae til Thinge; synes Jer ikke, Svoger, at det var en heel Hob af en ustuderet Mand? (Jacob løber hen og lader som han hvisker Mademoiselle en Djævel i Øret, Henrik trækker ham tilbage.) Summa Summarum, Svoger, da han var bleven en Mand paa ti Tusind Rigsdaler, slog han sig til Handel; men mener I, at det var med at rede i Skibsparter, at forskrive fremmede Varer for at sælge dem igjen, at drive Vexelhandel eller andet, som er Hazard ved? jo, jo! Henning Studenstrup var klogere end saa. (Jacob lader som han vil derhen igjen, Henrik trækker ham tilbage). Summa Summarum, han gik den sikkre Vei, Svoger, han slog sig til saadan Handel, som var vis Gevinst ved, men ingen Hazard, han laante aldrig en Skilling ud uden Pant, og det med de Vilkaar, at hvis de ikke løsede Pantet inden vis Tid, skulde det forfalde til ham, saa at hans Huus var anseet, og er endnu denne Dag anseet som et Assistentshuus for fattige Folk, som trænger i en Hast, at de kan faae Penge, naar de kuns alene vil sætte Pant. (Jacob blier urolig igjen og Studenstrup leer, saa han holder paa sin Mave). Summa Summarum, allerkjærst Svoger, han holdt Auktion engang om Aaret paa slige Panter, og var det allerartigste, at undertiden de samme Folk, som havde eiet Pantet, kjøbte det tilbage for dobbelt saa meget, som det var pantsat for.

Jacob. Er denne Snak ikke snart tilende.

Henrik. Summa Summarum, det var at ønske, at andre vilde efterfolge Studenstrups Exempel og føre saadan forsigtig Handel, saa havde mange mere til bedste end de har. (Jomfruen gaaer ud, og vinker ad Studenstrup)

Syvende Scene.

Studenstrup. Jacob. Henrik.

Jacob. Hvad var det for Hviſken Svoger havde med min Kone?

Studenstrup. Intet, uden at hun ſpurgte mig om mine Forældre; jeg troer ikke Svoger har Tanker om mig, at jeg ſkulde tale andet med hende end det ſom enhver maatte høre.

Jacob. Nei mænd, jeg har endelig altfor gode Tanker om min Kone, at jeg jeg ſkulde have hende mistænkt.

Henrik. Og jeg lover for min Fætter Studenſtrup, thi han er Kydſkheden ſelv.

Studenstrup. Jeg vil ikke roſe mig ſelv, men ingen af de Studenſtruper er ſynderlig ſpringſk.

Henrik. Nei det er min Tro viſt, det kan du nok ſige høit, Monfrere, thi jeg har aldrig kjendt ſlige Folk, ſom i din Familie; alle de jeg har kjendt omgaaes Fruentimmer ikke anderledes end de omgaaes Mandfolk; men jeg veed ikke, om det juſt er en Dyd at være ſaa meget koldſindig?

Jacob. Ei, Svoger, jo viſt er det en Dyd, en af de ſtørſte Dyder; I maa ikke præke anderledes for unge Menneſker.

Henrik. I har Ret, Svoger, man maa ikke tale anderledes for unge Menneſker; men man maa altid undtage Monfrere Studenſtrup, thi om man prækede hele Aar for ham, ſaa blev han dog aldrig bevæget til Kjærlighed; vare alle unge Menneſker af den Natur, ſaa beholdt hver ærlig Mand ſin Kone i Ro; hvor Naturen er god hos et Menneſke, Svoger, ſaa er det ikke let at forføre nogen, ligeſom naar Naturen er ond, ſaa hjælper ingen Formaninger til det gode.

Studenstrup. Man har viſt et latinſk Ordſprog derpaa, det kan du ſige os, Monfrere, ſom har ſtuderet; hvorledes er det? jeg har hørt det ti Gange. Det er ganſke gemeent.

Henrik. Det hedder paa Latin, Monfrere, gaudeamus igitur, post molestum sumus.

Studenstrup. Nei, mig ſynes det er ikke ſaa.

Henrik. Ja, Monfrere, Latinen er meget riig; man kan ſige en Ting paa mange Maader. Man kan ogſaa give det paa en anden Maade, nemlig: parva scintillula habet contemtula nos habebat humus.

Studenstrup. Forlad mig, jeg maa op paa mit Kammer at ſkrive et Brev med Poſten. (Gaaer)

Ottende Scene.

Henrik. Jacob.

Henrik. Gid han faae Skam, hvor beængſtet han gjorde mig med at ſporge mig om Latin.

Jacob. Ha, ha, ha! men hvorfor ſkal vi bruge alle disſe Omſvøb?

Henrik. Det er ganſke fornøden, Jacob; thi jo mere du ſtiller

dig jalour, jo mere forlibt bliër han. Veedst du nu hvad du skal gjøre videre? Saasnart du hører hende hoste paa Studenstrups Kammer, hvilket er Signalen, skal du bryde ind med tvende Vidner, og da skal vi bringe ham i saadan Beængstelse, som han ikke har været udi sin Livstid. Kom, lad os strax gaae.

Femte Akt.

Første Scene.

Jacob. To Vidner.

Jacob (gaaer hen til Døren og lurer). Hør I vel, I gode Mænd, naar jeg giver et Vink, saa bryder ind tilligemed mig. (Han vinker ad dem, de bryde samtlige ind og kommer udtrækkende med Studenstrup) Ei du utaknemmelige Skarn, skal jeg saaledes blive lønnet for min Høflighed, at jeg har taget dig ind i mit Huus og beviist dig alt Godt! See her! (trækker sin Kaarde) Jeg skal vise dig hvad det har at betyde at ville beskjæmme en ærlig Matrone!

Anden Scene.

De Forrige. Studenstrup. Henrik.

Henrik. Hei! hvad er paafærde? hvad gjør Svoger? Vil I myrde et brav Mands Barn, og jer egen Paarørende udi jer eget Huus?

Jacob. Slip mig, Svoger, jeg gjør ellers en Ulykke paa Jer alle.

Henrik. Ak, min allerkjæreste Svoger! betænk dog hvad I gjør.

Jacob. Betænk mig hid og betænk mig did, han skal opoffres, og er min Hustru skyldig skal hun døe tilligemed. Slip mig, siger jeg.

Henrik. Hvad er da skeet, min allerkjæreste Svoger?

Jacob. Han har villet besmitte min Ægteseng. Slip mig, hei! hu! (Henrik brydes saalænge med ham til han faaer Kaarden af hans Hænder). Hei Gevalt! Gevalt! I gode Mænd skal vidne, hvad som er passeret; kan jeg ikke hevne mig selv, saa skal Lands Lov og Ret hevne mig.

Tredie Scene.

De Forrige. Lucretia.

Lucretia (med Haaret over Ørene). Hvor er den Skjelm, lad mig faae fat paa ham, er det at handle med en ærlig Matrone? (Studenstrup kryber bag Henrik) Jeg skal see hans Hjerteblod! mener han at jeg er en Skjøge! Hvor blev han af! Ak! jeg døer, dersom jeg ikke strax faaer Hevn! Ha! lad — — Er du der? (Hun fatter ham i Haaret, og tumler ham lystig om, Henrik kommer imellem, og skiller dem ad, de to Mænd holder paa Jacob.) Ei, lad mig dog faae Hevn paa ham.

Henrik. Ei, min hjerte Svigerske, vi ere alle Mennesker, I maa pardonere et ungt Menneske.

Lucretia. Lad mig rive hans Øine ud.

Henrik. Ei, Svigerske! han har forseet sig og bekjender sin Feil.

Lucretia. Bekjender sin Feil! er det nok? nei han skal aldrig komme levende af Stedet.

Jacob. Du gjør Ret, Kone, riv Dinene ud paa den Hund. Slip mig, Karle, siger jeg.

Henrik. Fætter, spring ud i det Kammer, og slaa Døren til.

(Studenstrup løber bort.)

Fjerde Scene.

Jacob. Lucretia. Henrik. To Mænd.

Jacob. Ha, ha, ha, det gaaer skjønt, nu har vi ham dygtig i Knibe; hvad skal nu gjøres videre, Henrik?

Henrik. Der skal strax paa staaende Fod formeres ham en Proces, ikke for Alvor, men for at føre ham videre i Beængstelse.

Lucretia. Gjorde jeg ikke min Rolle vel?

Jacob. Du est en habil Pige, du har gjort et Mesterstykke.

Henrik. Gaaer I nu allesammen bort og faaer tvende gode Venner til Beskikkelsesmænd, medens jeg faaer ham herud igjen.

(De gaae bort.)

Femte Scene.

Henrik. Studenstrup.

Henrik. Luk op, Monfrere!

Studenstrup. Faa han Skam, der gjør.

Henrik. De ere alle borte og jeg er alene.

Studenstrup. Jeg er bange, de kommer tilbage.

Henrik. De kan ikke komme tilbage, jeg har lukket Slaaen for Døren.

Studenstrup (kommer frem). Ak! jeg er saa bange, Monfrere, at de kommer igjen.

Henrik. Vil Monfrere ikke troe mig paa mine Ord? har jeg vel forskyldt, at du skal have Mistillid til mig?

Studenstrup. Ak nei, Monfrere, du har gjort, som ingen Broer skulde gjøre imod en anden.

Henrik. Ja, jeg har vovet mit Liv for dig, men det vil intet sige, naar jeg seer, at du skjønner derpaa; jeg skal videre staae dig bi til det yderste, som en tro Broer og Fætter.

(Studenstrup taer ham om Halsen og græder. Henrik græder ogsaa.)

Studenstrup. Ak, Monfrere, hvorledes skal jeg rede mig ud af denne Ulykke?

Henrik. Ja, jeg veed min Tro ikke; jeg er ganske raadvild og saa fortumlet i mit Hoved, at jeg sandser hverken Dag eller Dør. Jeg har skikket Bud efter Knud Prokurator, som er en snedig Mand, for at høre hans Raad.

Studenstrup. Men kan Monfrere ikke hjælpe mig til at flye i en Hast af Byen?

Henrik. Jo, jo! det første Svoger Jacob gjorde, det var at slaae Gadedøren igjen, at du ikke kan komme ud.

Studenstrup. Ak! ak! jeg elendige Menneske, saa er jeg da om en Hals; men min hjerte Fætter! hvor kunde det komme sig, at Madamen handlede saa ilde med mig, da hun dog selv anmodede mig om Kjærlighed.

Henrik. Monfrere! du est noget enfoldig. Hun maatte jo stille sig saaledes an for hendes Mands Skyld, for at frelse sin Ære og maaskee sit Liv; jeg talede siden med hende udi Enrum, da græd hun som et Barn og bad mig undskylde sig. Men hvad vil disse Mænd?

Sjette Scene.

De Forrige. To Beskikkelsesmænd.

To Mænd. Her skal vist være en ung Person ved Navn Studenstrup?

Henrik. Hvad vil I ham?

To Mænd. For at give ham Kald og Varsel at møde for Bythinget, at svare imod de Beskyldninger, som Jacob Christophersen gjør imod ham. Det er vist denne Person. Hør, Monsieur, vi ere hidskikkede for at lade Ham vide, at Han møder om otte Dage ved ni slet paa Bythinget for at svare imod de Beskyldninger, Jacob Christophersen, Borger og Indvaaner her i Byen, har gjort imod ham.

Henrik. Det er godt, I gode Mænd. (De gaae)

Studenstrup. Mig synes, det er saa passelig godt.

Henrik. Beskikkelsesmændene maae have et Svar, det gjør intet til Sagen, enten man svarer saa eller saa, det er dem nok at de har forkyndet det.

Studenstrup. Ak, min hjerte Monfrere, skulde man ikke kunne praktisere sig bort?

Henrik. Nei, han har sat to Matroser ved Døren at passe op, og ifald du nu løb bort, saa blev Sagen værre.

Studenstrup. Ak! jeg elendige Menneske, det er en bedrøvet ellevte Juni for mig.

Henrik (græder). Ak! Monfrere, du kan ikke troe hvor hjerteklemt jeg er for din Skyld. (De græde begge to)

Studenstrup. Men skulde jeg ikke kunne praktisere mig bort?

Henrik. Nei, Monfrere, det gjør ingen Gode at tænke derpaa. (De græde igjen) Men, er det ikke min gode Ven Knud Prokurator? Ak, Hr. Advokat, Han kunde aldrig komme meer beleiligt. Her er en Skilling at fortjene.

Syvende Scene.

Studenstrup. Henrik. Knud Prokurator.

Knud. Serviteur, Monsieur Niels Christensen! Han skal have Tak at Han vil tænke paa mig og unde mig en Skilling at fortjene.

Henrik. Ak, Hr. Prokurator, gjør nu jer Bedste! her er et ungt Menneske, som er geraadet i Ulykke; kan I redde ham, saa skal I raisonabelt blive betalt.

Knud. Hvori bestaaer da Sagen?

Studenstrup. A vilde komme Jacobs Kone for nær, Falill!

Knud. Og der er Vidner paa?

Studenstrup. Ja, disværre.

Knud. Det er en Livssag, om jeg ret erindrer; jeg har Lovbogen med mig, og skal for Sikkerheds Skyld kaste efter. See her er det i den sjette Bog, trettende Capitel, attende Artikel. „Hvo, som har søgt at tage en Kvinde med Vold, skal straffes paa Livet, omendskjøndt han ei har fuldkommet sit Forsæt."

Studenstrup. Ak! Hr. Prokurator, skulde man ikke kunne praktisere sig bort?

Knud. Nei, I skal have Tak, thi saa mistede jeg en Sag derved; vi laer ikke saadan Næringen gaae os af Hænderne, men jeg skal ellers nok søge at dreie den Artikel om, hvorvel den er klar nok; jeg skal stræbe for Ham som en ærlig Mand, og mage det saa, at Monsieur skal slippe med at blive kagstrøgen.

Studenstrup. Ak! ak! jeg elendige Menneske, ak! ak! skulde man ikke kunne praktisere sig bort, Hr. Prokurator?

Knud. Hører I ikke, Monsieur, at det ei kan lade sig gjøre? skulde jeg lade saadan en vigtig Sag gaae mig af Hænder? nei, da var jeg ikke værd at agere mere for nogen Ret, jeg skulde jo holdes for et Skarn af andre gamle Advokater, som vilde ærgre sig ihjel derover, at jeg som en ung Prokurator begyndte alt at forlige Sager.

Henrik (paa Knæ). Ak! Hr. Prokurator, gjør jer Bedste; mister min Fætter sit Liv, saa døer jeg og af Sorg. (Henrik hvisker til Knud)

Knud. Som jeg siger, Monsieur Niels Christensen, forlad Jer paa mig, som en ærlig Mand; jeg kan ikke bie her længere, thi jeg har Sager at agere for fire godt Folk, som skal hænges foruden jer Fætter. Adieu. (Gaaer)

Ottende Scene.

Studenstrup. Henrik.

Studenstrup. Hvad Forhaabning gav han, da han gik bort?

Henrik. Den samme, som han gav Monfrere, thi han soer for mig, at han ei kunde bringe det videre.

Studenstrup. Ak Væ! ak Væ! men skulde man ikke kunne praktisere sig bort?

Henrik. Jeg har sagt Fætter, at det er umuligt; en Ting vil jeg forsøge, om det kan gaae an, nemlig om det er muligt at stille Svoger Jacob tilfreds med Penge.

Studenstrup. Ak! hjerte Fætter! forsøg derpaa.

Henrik. Tov du kuns her saalænge imedens jeg gaaer ind at tale med ham. (Gaaer)

Niende Scene.

Studenstrup (alene). Siden Henrik. Siden Jacob og Vægterne.

Studenstrup. Ak! Niels Christensen, du er mig en ærlig Fætter, jeg vilde heller miste alle mine Sødskende end dig alene. Du har beviist mig saadanne Velgjerninger, saa jeg er skyldig at lade mit Liv for dig igjen. Kommer jeg vel med Æren til mit Hjem igjen, saa skal jeg min Tro hvert Aar skikke dig en stor Ost og tvende Skinker, ja, jeg skal betroe dig at fordre mine Rentepenge ind næstkommende ellevte Juni; thi jeg vil min Livstid ikke komme til Kjøbenhavn mere selv. (De klamres indenfor) Nei, hør engang hvor den hjerte Mand klamres for min Skyld, hvo veed om Jacob tør ikke bevæges at lade sig forsone med Penge. (De kives igjen) Nei, hør engang, nu ere de haardt sammen, ak, jeg er saa bange, at han kommer i Ulykke for min Skyld. (De kives igjen) Nu ere de vistnok i Haar sammen; jeg troer han lader før sit Liv forend han gier sig tabt; nu stilles det noget igjen, det tør blive godt. (De kives stærkt igjen) Nu skeer der vist en Ulykke, hør engang, hvor Jacob huser! Nu blir det stille igjen, de taler ganske sagte, ak, gid han kunde bevæges! see der kommer han tilbage. (Henrik tørrer Sveden af sig) Ak, hjart Fætter, er der nogen Redning for mig?

Henrik. Ak, lad mig puste lidt Korn.

Studenstrup. Vil Monfrere ikke have et Glas Brændeviin at forsætte den Iver med? her staaer noget paa Bordet.

Henrik. Ja, lad mig faae et Glas. — Ak, det hjalp mig meget tilrette igjen, Brændeviin er dog en ypperlig Ting, naar det blier brugt til Maade; hør, Monfrere, du kan reddes med fem Hundrede Rigsdaler.

Studenstrup. Jeg har ikke mere end to Hundrede i min hele Eie; ak, ak, fem Hundrede Rigsdaler, det er jo altfor haardt.

Henrik. Ja, jeg havde Arbeid nok forend jeg kunde bringe det dertil.

Studenstrup. Hjart Monfrere, siig ham, at To Hundrede Rigsdaler er alt, hvad jeg kan bringe tilveie.

Henrik. Ei, ei, Fætter, jeg tør min Tro ikke tale derom for ham; han vilde spytte mig i mit Ansigt om jeg gjorde saadant Tilbud.

Studenstrup. Kom an, jeg skal give ham tre Hundrede Rigsdaler, men saa har a ikke en Skilling til Reisepenge.

Henrik. Jeg vil gjerne forsøge, nu skal jeg strax komme igjen. (Gaaer)

Studenstrup. A har vel end et halv Hundrede Rigsdaler, men som er mine Reisepenge, dem maa jeg holde paa saalænge jeg kan. (De klamres indenfor) Nei, hør engang, Drolen splide Jacob, om han vil lade sig sige, ak, jeg er bange at Resten kommer ogsaa til at springe. (De klamres igjen) Ja, de kommer vistnok til at springe, ak! ak! min Fod skal aldrig komme over Belt meer. (De klamres igjen)

Henrik. Hei, Gevalt, Gevalt, gid Fanden vove sig saadan mere, havde jeg ikke været saa rask paa Benene, saa havde han stukket mig ihjel; hør, Fætter, her er kuns to Valg, enten at underkaste dig Lands Lov og Ret eller give fire Hundrede Rigsdaler.

Studenstrup. Vil han lade sig nøie med fire Hundrede Rigsdaler?

Henrik. Nei vist, men jeg har lovet at dine Kufferter skal blive tilbage for et Hundrede.

Studenstrup. Jeg eier min Tro ikke mere end halvfjerde Hundrede Rigsdaler, og veed ingen Middel til at faae de andre, uden jeg vil skjære mine Sølvknapper af min Kjol.

Henrik. Fætter maa gjøre hvad ham lyster, jeg tog det ikke i Betænkning; thi mig synes, at det er bedre at skjære dem end blive hængt.

Studenstrup. Ak! ak, jeg vilde nødig miste de Knapper, thi min Faer, min Faersaer og min Oldefaer har eiet dem.

Henrik. Jeg var tilfreds at de havde været i Methusalems Brudgoms-Klædning, saa lod jeg dem rigtig skjære af; synes dig ikke, at det er en Berømmelse, at Folk skal sige, en Niels Studenstrup var saadan en stor Antikvarius, at han lod sig hænge førend han vilde skille sig ved nogle Sølvknapper, som hans Bedstefaer havde eiet. Jeg kan for min Død ikke lide saadan Grillefængeri, Fætter.

Studenstrup. Saa lad ham da tage Kjolen med.

(Trækker Kjolen af)

Henrik (græder). Det skjær mig i mit Hjerte, at jeg skal hjælpe Fætter paa den Maade af Klæderne, men vi maa takke Gud, at det løb endda saaledes af, thi du maa troe mig, at, naar Knud Prokurator siger at En blier dømt til at kagstryges, saa blier han vistnok hængt, thi han bruger samme Maneer, som Dokterne, at gjøre Faren mindre for en Patient end den er i sig selv.

Studenstrup. See her, Fætter, der har du Pengene, som jeg troer nok er rigtig taalt.

Henrik. Svoger Jacob taer dem nok paa Fætters Ord utaalte.

Studenstrup. Men, kjære Fætter, kunde du ikke førſt forsøge at byde ham de tre Hundrede?

Henrik. Vil Fætter forsøge paa at byde ham dem selv?

Studenstrup. Ak nei, Fætter, fly ham dem alle, at jeg i en Hast kan komme bort. (Henrik gaaer ud. Studenstrup staaer og rækker Øret til Døren) Hør, de skjeldes endnu, det er en forbandet ivrig Mand, jeg er bange at han har betænkt sig igjen; nei, nu blier han god, han taler ikke et Ord mere; der kommer Fætter, det blev hastig klargjort.

Henrik. Triumf, Triumf, Monfrere! kan du kuns komme til Roskild, saa har du siden ikke nødig at bekymre dig om Reisepenge; det bekjender jeg, det kalder jeg Godhed; Madamen stak mig et Brev i Haanden, hvorudi hun har ombedet Knud Knudsen, en af de bedste Kjøbmænd i Roskild, at tælle Fætter Hundrede Rigsdaler til Reisepenge.

Studenstrup. Ak! den dydige Kone!

Henrik. Hun græd af Medynk, saa Taarene trillede som Hagel.

Studenstrup. Ak! den dydige Kvinde!

Henrik. Nu kan Fætter reise naar han vil.

Studenstrup. Men jeg er ligesaa nøgen som jeg kom af Moers Liv.

Henrik. Nei, du har jo dog Underklæderne; thi jeg veed jo, ingen bliver fød med Vest og Burer paa.

Studenstrup. Disse Penge ere dog en liden Trost for mig.

Henrik. Det er sandt; Fætter kan ogsaa trøste sig ved den Prioritet, Han har faaet i det store Huus paa Torvet for sine andre Penge.

Studenstrup. Det er sandt.

Henrik. Item at du har faaet dine Penge af saadan urigtig Mands Hænder, som Skyldenborgs.

Studenstrup. Det er sandt nok.

Henrik. Saa at naar man vil ret tale, Monfrere, saa har du vundet mere end tabt ved denne Reise, naar man regner de Hundrede Rigsdaler, som Madamen forærer dig i Brevet.

Studenstrup. Men hvor boer den Mand i Roskild, som jeg skal have Pengene hos?

Henrik. Det mindste Barn du spørger om Knud Knudsen kan sige dig hvor han boer, thi han er ligesaa bekjendt i Roskild, som Lars Andersen i Kjøbenhavn; man skriver ikke gjerne Adresse paa Breve til slige bekjendte Mænd. Der kommer Breve undertiden Fandenivold fra Indien til Lars Andersen, ikkun saaledes: A Monsieur, Monsieur, Lars de Andersen, abzugeben in Europa.

Studenstrup. Hør, Monfrere, havde jeg kuns beholdet mine Sølvknapper, vilde jeg nogenledes have givet mig tilfreds.

Henrik. Monfrere kan jo løse dem tilbage; skik mig kuns Penge til saamange Lod, som Knapperne veier, saa skal du have dine Knapper igjen inden en Maaned. (Der kommer en Dreng ind og hvisker til Henrik) Ak! er det muligt at Hevngjerrighed saadan kan tage Overhaand hos et Menneske!

Studenstrup. Er der endnu noget Nyt paafærde.

Henrik. Vor dydige Svigerske, Madame Jacobs, lod mig vide ved denne Dreng, at Svoger Jacob staaer ved Hjørnet af Gaden med tre Mænd og lurer paa Monfrere for at give Ham et Livfuld af Hug.

Studenstrup. Hvad? har jeg ikke fornøiet ham?

Henrik. Det er sandt nok, Monfrere! han kan derfor ingen Proces føre mere imod dig, thi Pengene blev ham leveret i Folkes Nærværelse, som kan vidne imod ham; men det sidder ham endda i Hovedet, at Monfrere har villet gjøre ham til Hanrei, derfor har han stillet sig uformærkt paa et Sted i Gaden med en Krabask for at give dig Hug til Reisepenge.

Studenstrup. Hvorledes skal jeg da komme bort?

Henrik. Hør, Monfrere, det er bedre at være død end raad-

vild! jeg har et stort Fad ved Haanden, vil du krybe derudi, saa skal Drengen rulle dig sagte over Gaden til du kommer forbi Hjørnet.

Studenstrup. Ak! Monfrere, du har Forstand som en Engel, gjør som dig synes godt. (Man lægger ham i et stort Fad og slaaer Bunden til)

Henrik. Den Knegt har endnu, som jeg siden mærkede, nogle Penge hos sig, som jeg ogsaa maa have fra ham førend han reiser, saa at han ret skal kunne sige at han har været i Kjøbenhavn og ikke komme saa hastig igjen at fordre Rentepenge. (Studenstrup, saasom han ingen Luft kan faae i Tønden, begynder at skrige, hvorudover man maa trække ham ud igjen)

Studenstrup. A— A— jeg er nær kvalt.

Henrik. Saa faaer vi da at hitte paa et andet Raad! jeg har en Sæk, om du vil bekvemme dig til at krybe derudi, saa kan en Karl, som jeg har ved Haanden, bære dig igjennem Gaden, thi der er adskillige Huller paa Sækken, hvorigjennem du kan have Aanderum.

(Karlen, som bær ham, falder baglænds med Sækken)

Studenstrup (overstrøet med Meel). Ak, jeg elendige Menneske! Medicinen er værre end Sygdommen.

Henrik. Hør, Monfrere, dersom du kan holde gode Miner har jeg endnu et sikkert Raad for at hjælpe dig; jeg har en heel Vægtermundering her ved Haanden, som du kan føre dig udi og saaledes gaae lige Jacobs Næse forbi uden at enten han eller nogen anden skal kjende dig; han blier aldrig min Ven naar han faaer at høre at jeg har praktiseret dig bort, men det maa ikke hjælpe; thi jeg har fattet saadan Kjærlighed til dig af den korte Omgjængelse vi har havt sammen, at jeg skyer hverken Ild eller Vand for at frelse dig; du maa bort iaften, paa hvad Maade det endog skeer; thi at ligge her i Huset Natten over er ikke sikkert.

Studenstrup. Ak ja, Monfrere, lad os da gribe til det Middel.

Henrik. Dersom du kunde raabe efter Vægterne, saa var det skjønt, thi just nu er Klokken ti.

Studenstrup. Jeg mener jo.

Henrik. Ov dig lidet derpaa, medens jeg gaaer hen at hente Klæderne. (Gaaer ud, og Studenstrup øver sig imidlertid paa at raabe efter Vægterne. Henrik kommer igjen og ifører ham Vægterklæderne) See der, Monfrere, hvem skulde nu andet see end at du var en Vægter? gaa nu lige stille igjennem Gaden og raab paa Veien, og naar du kommer et Stykke paa Hjørnet, saa maa du blæse i denne Pibe, at jeg kan vide hvor du er at finde igjen.

Jacob (snigende sig frem med en Krabast). Ak, hvor brav skal jeg smøre den Karl og give ham saadan Reisepenge, at han aldrig meer skal driste sig til at ville beskæmme en brav Mands Hustru. (Vender sig til Studenstrup) Hør, Vægter, hvad er Klokken?

(Studenstrup raaber ti og gaaer siden sin Vei til han er forbifaren.)

Studenstrup. Nu maa jeg blæse i Piben, at min Fætter kan finde mig. (Blæser tre Gange i Piben. Andre Vægtere mener at der er Klammeri i Nabolavet, svare en efter anden og kommer indløbende, spør ham hvad der er paafærde.) Intet, Falill!

Vægter. Hvorfor blæser du da i Piben? hvor er Morgenstjernen?

Studenstrup. Naar det blier Dag kan I spørge mig om Morgenstjernen, nu kan jeg ikke vise uden Aftenstjernen.

Vægter. Kommer, Karle! trækker det Beest paa Raadhuset! han er fuld og har kastet bort sin Morgenstjerne. *(De trækker af med ham)*

Henrik *(indløbende)*. Hvad er paafærde, godt Folk?

Vægter. Der er en Vægter, som har drukket sig fuld og kastet sin Morgenstjerne bort.

Henrik. Ei, I skal ikke være saa haard imod jer egen Ordensbroder.

Vægter. Den spanske Kappe blier ham vis nok.

Anden Vægter. Jeg troer at naar vi seer ret til, saa er det ingen Vægter engang, men en forklæd Gaudieb; hvilken Gade hører du til?

Studenstrup. Jeg hører til ingen Gade.

Anden Vægter. Jeg tænkte det nok at det var ingen Vægter; fort med os paa Raadhuset!

Henrik. Hør, Bornlille, lad den stakkels Karl gaae, han seer ud til at være et enfoldigt Menneske.

Vægterne. Han skal faae en Ulykke.

Henrik. Jeg vil gjerne give Jer en god Diskretion, om I vil lade ham gaae. *(Taer Studenstrup tilside)* Monfrere, nu kunde du rede dig ud af denne Ulykke, dersom du havde tyve Rigsdaler at smøre dem med; gid jeg var ved Penge, du skulde ikke bede mig to Gange derom.

Studenstrup. Jeg har ti Rigsdaler, Fætter.

Henrik. Det kan saare hjælpe, jeg vil høre hvad de forlanger. *(Gaaer hen og hvisker til Vægterne, kommer tilbage)* Det er en Ulykke, at du skulde ikke have lumpne sex Rigsdaler til, thi de forlanger sexten Rigsdaler.

Studenstrup. Ak! Monfrere, kan du ikke forstrække mig med sex Rigsdaler?

Henrik. Maaskee, men saa blotter jeg mig ganske for Penge! dog det vil intet sige; hvor ere dine ti? *(Studenstrup flyer ham Pengene, og Henrik gier Vægterne saa lidt deraf som ham lyster. Vægterne gaae bort)* Ak, Monfrere, jeg troer, at jeg taer Livet af mig af Sorg. Det er ikke min Skyld at det falder saa ulykkelig ud, thi jeg gjør Alt hvad en Ven og Broer gjør imod en anden, men synes Monfrere, at jeg bør straffes for mit gode Anslag ikke vilde lykkes, saa vil jeg gjerne erstatte dig de Penge igjen.

Studenstrup. Monfrere skal have Tak.

Henrik *(sagte)*. Hvilken forbandet Natur der er i den Karl. *(høit)* Jeg siger, gid jeg var saa lykkelig at jeg var ved Penge, jeg skulde give dig ti Rigsdaler og ti til; det er Ulykken at Monfrere maa endelig bort iaften, thi jeg venter nogle Penge for Bøger, som jeg sætter paa Auktion inden en Maaned i det længste. Kom, lad os nu see til at vi kommer forbi Hjørnet. *(Han leder Studenstrup om til den anden Side)* See nu, Monfrere, nu ere vi i Sikkerhed. *(Taer Vægterklæderne af ham igjen)*

Studenstrup. Ak! jeg takker dig, min allerkjæreste Fætter, for din Godhed, nu maa jeg da tage Afsked og repetere hvad som jeg

tilforn har sagt, at intet udi Verden skal være mig fornøieligere end at kunne tjene Monfrere igjen; jeg vil kuns bede Monfrere vil sætte Prøve paa mig; mit Liv og Blod skal ikke spares, naar jeg kuns derved kan vise min Taknemmelighed; jeg kan ikke tale mere, thi mit Hjerte staaer i min Hals af Bedrøvelse over det at jeg skal skilles ved saadan en oprigtig Ven. (De taer hinanden om Halsen og hyler, Studenstrup gaaer sin Vei)

Henrik. Hør, Monfrere, nok et Ord! det første du faaer Penge udi Roskild maa du kjøbe dig en gammel Surtout, som du kan svøbe dig udi, thi jeg er saa bange at du blier forkølet paa Veien, saasom Luften er skarp her i Sjelland endogsaa i Juli Maaned; glem ellers ikke at hilse dine Forældre og sige dem, at om jeg kan tjene dem i noget andet, skal det være min Skyldighed.

Studenstrup. Tak, min søde Broerlill, adios, adios.

Henrik (efter ham naar han er gaaen). Monfrere, tag dig vel vare, at du ikke falder isøvn paa Vognen, thi du kan geraade i Ulykke derover; og forvar dine Penge vel, at ingen stjæler dem bort; du kan slaae en Knude om dem med din Skjorte, saa kan ingen mærke at du har Penge. Farvel! (Han vinker med Hatten tre Gange efter ham)

Tiende Scene.

Henrik. Lucretia.

Henrik. Gik det ikke skjønt? saa er det at have studeret, Mammeselle! Latinen hjælper et Menneske i alting; I gjorde ogsaa jere Sager vel nok, men havde I kunnet Latin, havde I endnu gjort det bedre.

Lucretia. Jeg troer, at jeg kan ligesaa meget Latin som du.

Henrik. Ja, I kan maaskee mere i visse Maader, men ikke saadan Latin, som man lærer i Latinskolen.

Lucretia. Har du da gaaet i Latinskole?

Henrik. Ja vist, og det med Berømmelse, thi udi et halvt Aar, som jeg sad i første Lectie, stod jeg alene tre Gange Skoleret, skulde jeg da ikke kunne Latin som mit Moersmaal?

Lucretia. Men hør, Henrik, naar Byttet nu deles, saa glemmer man vel ikke mig.

Henrik. Nei vist ikke, Mammeselle, I veed jer Taxt, det er otte og tyve Skilling.

Lucretia. Din Slyngel, skulde jeg la' mig nøie med otte og tyve Skilling?

Henrik. Det er jo den gamle Priis, det er jo ligesom tre Kringler for en Skilling; men ellers skal vi nok komme tilrette, jeg og min Herre ere raisonnabel Folk; kom lad os gaae. (De gaae)

Ellevte Scene.

Den rette Niels Christensen. Siden Studenstrup.

Niels Christensen. Det er underligt med min Fætter Niels Studenstrup, han var igaar i Roskild og er endnu ikke kommen hid, jeg maa endnu engang springe hen og høre ad i de tre Hjorter; man kan ikke vide om den stakkels Karl er kommen noget til, thi han har aldrig været i Kjøbstæd tilforn. (Studenstrup kommer ind grædendes og spørger om Veien til Vesterport.) Hvorfor græder I, Kammerat?

Studenstrup. Aa, bitte Faer! kan I ikke sige mig Veien til Vesterport?

Niels Christensen. Er I da saa fremmed her i Byen?

Studenstrup. Ja, jeg er i visse Maader fremmed og i visse Maader altfor bekjendt; gid jeg havde bedet min Fætter Niels Christensen følge mig lige til Vesterport, han havde gjerne tjent mig derudi, thi det er en ærlig Sjæl.

Niels Christensen. Hvor boer den Niels Christensen?

Studenstrup. Han boer i et Huus, som hedder abzugeben in Knapnæring.

Niels Christensen. Hvad Pokker er dette? her er jo ikke meer end een Knapnæring i Kjøbenhavn, og der logerer ingen.

Studenstrup. Jo jeg troer der er Knapnæring i mange Gader her i Byen, men denne Knapnæring skal ligge i en Gade, som hedder Hafnia; der stod paa det Brev, som jeg skyede ham: Knapnæring in Hafnia.

Niels Christensen. Hvad er hans Navn, Monsieur?

Studenstrup. Jeg hedder Niels Studenstrup, men nu burde jeg hedde Niels Udenstrup, thi det er ganske ude med mig.

Niels Christensen. Hvad Pokker hører jeg, er I Henning Nielsens Søn?

Studenstrup. Kjender I Henning Nielsen?

Niels Christensen. Skulde jeg ikke kjende min egen Faerbroer?

Studenstrup. Saa er I maaskee Niels Christensens Broer; jeg vidste aldrig at min Fætter havde Brødre.

Niels Christensen. Jeg er Niels Christensen selv og har ingen Brødre.

Studenstrup. I skulde vel binde mig noget paa Ærmet! (sagte) Hvilke forbandede Mennesker ere ikke udi denne By!

Niels Christensen. I kan forlade Jer paa at jeg er jer Fætter Niels Christensen.

Studenstrup. I maa være Døvlen! (sagte) Hvilke forbandede Mennesker er her ikke i denne By.

Niels Christensen. Det er mærkeligt; vil I vide bedre hvem jeg er end jeg selv?

Studenstrup. Hør, Monsieur, hvor I har drukket jer Øl, der maa I spilde jer Værme; hvad er det for Snak, nu i dette Dieblik forlod min Fætter Niels Christensen mig.

Niels Christensen. Vil I gjøre mig fuld eller gal? jeg svær Jer til, at jeg er Niels Christensen, Henning Studenstrups Broers Søn.

Studenstrup. Og jeg svær, at I hverken er eller bliver Niels Christensen.

Niels Christensen. Jeg skal strax overbevise Jer det. (Han taer fem Breve op af sin Lomme og læser Opskriften derpaa) Hæderlig og Vellærde Niels Christensen, S. Theologiæ Studiosus, Hafniam. A Monsieur, Monsieur Niels de Christensen à Copenhague. Herrn, Herrn Niels Christensen, abzugeben in Knapnæring. A Monsieur, Monsieur Niels de Christensen, Student très renommé dans la Knapnæring, per Couvert. Ædle og Vellærde Nicolaus Christensen, Philosophiæ Baccalaureus; med en Ven den Gud ledsage. Vil I nu troe at jeg er den rette Niels Christensen?

Studenstrup. Ikke om I kunde vise mig et Brev saa stort som hele Vesterport.

Niels Christensen. Jeg mærker, at nogen har trækket Nus med Jer. End om jeg kan vise Jer Brev fra jer egen Faer, vil I da troe mig?

Studenstrup. Ja saa maatte jeg vel troe det.

Niels Christensen. See der, læs kuns dette Brev.

Studenstrup (læser Brevet). Ak Himmel, saa har den anden været en falsk Niels Christensen?

Niels Christensen. Ja, hvad andet? men hvor har I logeret, hvor ere jere Klæer?

Studenstrup. Jeg har logeret hos Svoger Jacob, som boer i dette Huus.

Niels Christensen. Hvilket Huus?

Studenstrup. I dette Huus her paa Hjørnet.

Niels Christensen. Det er jo Vester-Paradiis.

Studenstrup. Det maa være Drollen ikke Paradiis, det var et Helvede for mig.

Niels Christensen. Det var i gamle Dage et liderligt Spillehuus, fuld af Skjøger.

Studenstrup. Ikke nu; Jacobs Kone er en skikkelig Matrone, hun har gjort imod mig det som aldrig nogen Moer skulde gjøre imod sin Søn; thi da jeg var i Fortræd i Huset for hendes Skyld og maatte kjøbe mig fri med alt det, jeg eiede, gav hun mig dette Brev med en Vexel udi til Knud Knudsen i Roskild. See her er Brevet! Herrn Herrn Knud Knudsen, fornemme Handelsmand og Banqverotterer i Roskild, nei, det er Banqverer.

Niels Christensen. Ak, Himmel! hvor er dette enfoldige Menneske trækked ved Næsen. Bryd Brevet, saa skal I strax see hvordan I er bleven bedraget.

Studenstrup (læser Brevet). „Niels Henningsen Studenstrup er en Nar; testerer Henrik Larsen."

Niels Christensen. Tænkte jeg det ikke vel!

Studenstrup (hyler og græder). Aa du bedrøvede ellevte Juni!

Niels Christensen. Ja, I har vel været i Kjøbenhavn, Fætter.

Studenstrup. Aa du bedrøvede ellevte Juni!

Niels Christensen. Hvor ere jere Klæer, Fætter?

Studenstrup. Der hvor mine Kufferter staaer.

Niels Christensen. Hvor ere jere Kufferter?

Studenstrup. Der hvor mine Klæer er.

Niels Christensen. Men hvor er det tilsammen?

Studenstrup. Fandenivold altsammen.

Niels Christensen. De Forældre kan ikke forsvare det, som lader unge Mennesker reise saaledes alene uden at give dem Brev eller Adresse til nogen.

Studenstrup. Jeg havde Brev med mig til Niels Christensen.

Niels Christensen. Hvor er det?

Studenstrup. Den anden Niels Christensen fik det.

Niels Christensen. Hør, Fætter! I kan gaae hen og hænge Jer naar Jer lyster.

Studenstrup. Aa du bedrøvede ellevte Juni!

Niels Christensen. Ja, I maa vel sige det to Gange.

Studenstrup. I al denne Ulykke, Fætter, har jeg dog en Ting at trøste mig ved, nemlig, at jeg har faaet mine Penge, nogle tusind Rigsdaler, fra Gerhard Skyldenborg udi Lars Andersens Hænder.

Niels Christensen. Den Mand kjender jeg ikke.

Studenstrup. Den store Banqverer.

Niels Christensen. Her er ingen Banqverer af det Navn.

Studenstrup. Ei jo! jeg har faaet Prioritet i hans store Gaard paa Gammeltorv.

Niels Christensen. Hvor ligger den Gaard?

Studenstrup. Midt paa Torvet; det er en skjøn Gaard, Taarnet derpaa er alene Pengene værd.

Niels Christensen. Jeg veed intet Huus med Taarn midt paa Torvet uden Raadhuset.

Studenstrup. Man gaaer op af høie brede Steentrapper paa begge Sider, paa den ene Side staaer et Vandspring, og paa den anden Side et Skaffot; men jeg veed ikke om det hører Gaarden til.

Niels Christensen. Ha, ha, det er Raadhuset; jeg har aldrig hørt noget Menneske saaledes blive optrækket, jeg vil ikke have meer med Jer at bestille; see, der har I sex Rigsdaler til Reisepenge. (Gaaer)

Studenstrup. Aa du bedrøvede, du bedrøvede, du bedrøvede ellevte Juni! (Han gaaer ud grædendes)

Tolvte Scene.

Henrik (i fine Lakei-Klæder igjen). Holdt, sagt', Monsieur Jacob! udi Byttets Uddeling maa observeres Proportion saaledes, at, naar min Herre faaer ti Rigsdaler, saa faaer jeg fem, du halvtredie, og Mammesellen syv Mark og otte Skilling, ligesom udi Feldten, naar man deler Byttet, saa faaer Obersten ti, Captainen fem, Lieutenanten halvtredie, Fændriken Halvdelen af Lieutenantens, Korporalen Halvdelen af Fændrikens, Soldaten slet intet, og Tambouren noget andet. Saadan Deling kaldes geometrisk Deling, og grundes paa naturlig Billighed.

Hvad synes Eder, har jeg ei
  Herudi indlagt Ære?
Jeg er dog ikkun en Lakei;
  Men burde mere være.
Nu lægger jeg mit Embed ned,
  Gaaer hen at dele Penge;
Vor unge Aagerkarl jeg veed
  Derover sig vil hænge.
Men han det gjøre maa for mig,
  Jeg ønsker alle andre,
Der ere slig Blodsuer liig,
  Den samme Vei maa vandre,
For Landet mon det er Forliis
  En Aagerkarl at miste?
Nei, jeg meen, dette mig til Priis
  Kan staae paa min Ligkiste:
See En, til hvis Berømmelse
  Man ei kan sige andet,
End det, at han udryddede
  En Aagerkarl af Landet.

